

Nr 155.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående rasbiologiska institutets organisation m. m.; given Stockholms slott den 23 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Engberg, anför härefter:

Under punkt 92 av 1934 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, i riksstaten för budgetåret 1934/1935 beräkna dels ett ordinarie anslag till avlöning åt chefen för rasbiologiska institutet av 12,000 kronor, dels ock till upprätthållande av verksamheten vid rasbiologiska institutet ett extra reservationsanslag av 45,000 kronor.

Sedan utredningen i ärendet slutförts, anhåller jag att ånyo få anmäla frågan för Kungl. Maj:t.

Vid min anmälan den 3 januari 1933 inför Kungl. Maj:t av statsverkspropositionen till 1933 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 110, angående anslag till uppehållande av rasbiologiska institutets verksamhet anförde jag, att frågan om rasbiologiska institutets ställning, program och arbetsformer torde böra underkastas en närmare utredning genom Kungl. Maj:ts försorg. Innan denna utredning om institutets framtida gestaltning bleve färdig, ansåg jag mig under en övergångstid kunna av besparingshänsyn räkna med ett avsevärt lägre understöd till institutet än det då utgående. I enlighet med min hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till uppehållande av verksamheten vid rasbiologiska institutet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor. För ändamålet utgick för budgetåret 1932/1933 ett anslag av 60,000 kronor.

Riksdagen anförde i sin skrivelse nr 8 under punkt 104, bland annat, att riksdagen i likhet med departementschefen ansåge anledning förefinnas att verkställa utredning rörande de framtida riktlinjerna för institutets verksamhet och att undersöka möjligheterna för en omläggning av dess arbetsformer. Men till dess resultatet av en sådan utredning föreläge till statsmakternas prövning, syntes det vara i sin ordning, att dessa droge försorg om institutets fortsatta uppehållande och beredde detsamma ekonomisk möjlighet att, om än i något inskränkt omfattning, arbeta för sin uppgift, om vars stora betydelse i varje fall några delade meningar icke torde råda. Med anledning härav beviljade riksdagen för ändamålet ett extra reservationsanslag av 45,000 kronor.

I riksstaten äro för institutet, förutom nyssnämnda anslag, även uppfört ett ordinarie anslag av 12,000 kronor till avlöning åt chefen för institutet.

I samband med att staten för institutet fastställdes för budgetåret 1933/1934 uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 12 maj 1933 åt universitetsberedningen att verkställa utredning rörande institutets ställning, program och arbetsformer, därvid särskilt borde uppmärksammas frågan om institutets anknytning till medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala.

Universitetsberedningen har den 18 december 1933 avgivit nyssnämnda utredning jämte förslag i ämnet. Innan jag går in på en redogörelse för beredningens förslag, vill jag i korta drag redogöra för rasbiologiska institutets tillkomst, dess organisation m. m.

Rasbiologiska institutets tillkomst, dess organisation m. m.

På därom av Kungl. Maj:t gjord hemställan beviljade 1916 års riksdag såsom understöd åt dåvarande docenten vid universitetet i Uppsala H. Lundborg för utförande under åren 1917—1920 av rasbiologiska undersökningar ett anslag å 24,000 kronor samt anvisade därav på extra stat för år 1917

ett belopp av 6,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela. Initiativet till utverkande av detta särskilda statsanslag åt Lundborg hade ursprungligen tagits av medicinska fakulteten i Uppsala, som önskade bereda möjlighet för Lundborg att fortsätta de av honom sedan lång tid tillbaka bedrivna, från år 1913 huvudsakligen på det lapska och finska befolkningsinslaget i Sverige inriktade rasbiologiska undersökningarna även efter det tiden för hans innehav av docentstipendium utgått.

Anslag till Lundborgs rasbiologiska undersökningar utgick sedermera även under åren 1918—1921.

Med anledning av två inom riksdagens kamrar väckta, likalydande motioner anhöll 1920 års riksdag, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående upprättandet av ett svenskt rasbiologiskt institut samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Riksdagen framhöll, hurusom det ville synas, som om ifrågavarande spörsmål vore av synnerlig vikt från såväl vetenskaplig som social synpunkt.

Med anledning härav hemställde Kungl. Maj:t i proposition nr 114 till 1921 års riksdag, att riksdagen ville besluta inrättandet av ett under särskild av Kungl. Maj:t förordnad styrelse ställt rasbiologiskt institut med syftemål och verksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i yttrande till statsrådsprotokollet närmare angivna riktlinjer ävensom för år 1922 bevilja för ändamålet nödiga medel, nämligen *dels* ett ordinarie anslag å 8,200 kronor till chefens avlöning, *dels ock* på extra stat till vissa särskilt angivna ändamål (däribland till åtskilliga engångsutgifter) tillhopa 82,550 kronor för upprätthållande av institutets verksamhet. Riksdagen (skrivelse nr 8 A, punkt 49) biföll Kungl. Maj:ts förslag, dock med vissa ändringar i fråga om anslagsbeloppen. Till avlöning åt institutets chef beviljades ett ordinarie anslag å 7,500 kronor, och till upprätthållande av institutets verksamhet anvisades å extra stat ett reservationsanslag av 60,000 kronor att disponeras enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

I riksdagens nyssnämnda skrivelse anfördes bland annat:

Efter verkställd utredning hade nu Kungl. Maj:t framlagt förslag till upprättande av ett svenskt rasbiologiskt institut. Enligt den verkställda utredningen hade det nämligen befunnits icke vara tillfyllest, att tillfälligt, mer eller mindre tillräckligt statsunderstöd lämnades åt enskilda vetenskapsmän; det erfordrades i stället ett fast organiserat forskningsarbete under samverkan av väl kvalificerade arbetskrafter. Ändamålet skulle bäst ernås genom upprättande av ett rasbiologiskt forskningsinstitut. Departementschefen hade vidare framhållit vikten av att ett institut ej uppstode, grundat på en enda mans vetenskapliga kompetens och verksamhet för att, när han trädde tillbaka, upphöra av brist på andra krafter, i stånd att uppbära det samma; genom ett fast organiserat institut skulle utbildas personer, skickade att i framtiden fullfölja det forskningsarbete, som igångsattes.

Ändamålet med institutet skulle vara att efter förmåga deltaga i det för närvarande livligt pågående forskningsarbetet på den mänskliga ärtlighets-

lärans område, därvid verksamheten vid institutet skulle särskilt inriktas på ett planmässigt utforskande av det svenska folkets biologiska egenskaper. Tills vidare skulle vid institutet upprättas endast en medicinsk-genealogisk avdelning.

Beträffande frågan om institutets förläggning hade delade meningar gjort sig gällande, i det att såväl Stockholm som de båda universitetsstäderna, Uppsala och Lund, tävlat om företrädet härvid. Vid valet mellan dessa orter hade departementschefen förordat Uppsala dels på grund därav, att denna stads i förhållande till Lund mera centrala läge borde ge densamma ett företräde med avseende å institutets verksamhet i bygderna samt att fullständigheten av kyrkoböckerna för äldre tider vore större i mellersta Sverige än i övriga delar av landet, dels ock emedan i viss mån en rasbiologisk institution under Lundborgs ledning redan funnes i Uppsala.

Institutet skulle, enligt Kungl. Maj:ts förslag, icke organiseras som en universitetsinstitution, utan göras till en fristående statsinstitution under en av Kungl. Maj:t tillsatt styrelse av 5 eller högst 7 personer, i vilken plats borde beredas åt representanter för medicinska vetenskaper, för statistik och biologi, varjämte chefen för det blivande institutet borde hava säte och stämma i densamma. Chefens avlöning, som föreslagits till belopp, motsvarande vad överdirektör av lägre grad i lön och tjänstgöringspenningar åtnjöte, skulle utgå å ordinarie stat, och skulle därtill komma tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt enahanda regler, som kunde komma att gälla för andra med honom jämförliga befattningshavare i statens tjänst. Institutets chef skulle äga medicinsk utbildning samt hava professors titel och kompetens. Övriga utgifter för institutet skulle uppföras på extra stat. Förutom chefen skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag finnas en vetenskapligt utbildad statistiker, varförutom chefen borde kunna påräkna hjälp av en vid institutet fast anställd läkare. Vidare behövdes för forskning i kyrkböcker och arkiv en med dylikt arbete förtrogen genealog. Slutligen erfordrades medel till extra arbetskrafter, lokalhyra, materiel och uppvärmning m. m. ävensom såsom engångskostnad medel till institutets första utrustning.

Vad anginge institutets plats inom statsförvaltningen, hade departementschefen uttalat, att, så länge institutet vore förlagt till Uppsala, en förbindelse mellan institutet och universitetet borde upprätthållas. Institutet syntes departementschefen dock icke böra inrangeras inom ramen för den egentliga staten för universitetet, utan borde man under Uppsala universitet i riksstaten såsom en särskild anslagsgrupp under rubriken: institut för rasbiologi uppföra dels ett särskilt ordinarie förslagsanslag, högst, för chefen-professorns avlöning, dels ock de för institutet erforderliga extra anslagen.

Riksdagen delade till fullo departementschefens uppfattning angående betydelsen av de forskningsarbeten, som det rasbiologiska institutet vore avsett att främja. I betraktande härav och med hänsyn till den uppfattning, åt vilken riksdagen förra året givit uttryck, då riksdagen begärde utredning i ämnet, ansåge sig riksdagen böra uttala sin principiella anslutning till Kungl. Maj:ts förslag. Ett ytterligare skäl härför förefunnos enligt riksdagens mening i den omständigheten, att till föreståndare för institutet för närvarande kunde förvärfvas en förtjänt forskare, som länge arbetat inom området, och vilkens verksamhet syntes riksdagen böra bevaras åt fullföljandet av det arbete, han så framgångsrikt begynt. Om riksdagen sålunda

ansett sig böra i princip bifalla Kungl. Maj:ts förslag, hade riksdagen dock på grund av de statsfinansiella förhållandena icke funnit sig kunna i allo biträda detsamma. Riksdagen hölle jämväl före, att ett institut av ifrågasatt art borde så småningom få organisatoriskt utveckla sig, i den mån en dylik utveckling motiverades av de vunna vetenskapliga resultaten.

Vad beträffade den ifrågasatta organisationen och de i samband därmed stående kostnaderna hade riksdagen emellertid, vidkommande institutföreståndarens avlöning och ställning beslutat, att denne erhöle professors titel och avlöning lika med övriga universitetsprofessorer, d. v. s. 7,500 kronor jämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor, ävensom att sagda avlöning uppfördes å ordinarie stat. Beträffande frågan huruvida ålderstillägg borde utgå till Lundborg, därest han förordnades till institutets chef, kunde en dylik anordning måhända synas skäligen, men torde detta spörsmål böra ankomma på Kungl. Maj:ts prövning. Chefen-professorn borde vid sin sida hava en av Kungl. Maj:t utsedd styrelse, i vilken han vore självskriven medlem och som borde vara sammansatt av på ärfthlighetsforskningens område sakkunniga personer, representerande såväl de naturvetenskapliga som de medicinska ämnesgrupperna, varjämte en representant för statistiken vore önskvärd. Styrelsen syntes riksdagen böra direkt sortera under kanslern för rikets universitet.

I fråga om övriga kostnader för institutet hade det syntes riksdagen lämpligast, att till bestridande härav på extra stat beviljades ett belopp i ett för allt, över vilket styrelsen kunde förfoga i enlighet med av Kungl. Maj:t godkänd plan. Det syntes riksdagen riktigare, särskilt efter den nedsättning av anslaget, som riksdagen vidtagit, att användningen av detsamma bestämdes på nu nämnt sätt i stället för att i detalj angivas av riksdagen. Riksdagen hade bestämt det belopp, som sålunda skulle ställas till disposition av det rasbiologiska institutets styrelse för år 1922, till 60,000 kronor. Ett mindre belopp borde icke ifrågakomma med hänsyn till att därmed skulle bestridas alla utgifter för biträden, för resor, för inköp av möbler, böcker, kartor m. m. ävensom för lokalens städning och uppvärmning samt för hyra, i den mån den nu disponerade lokalen ej vore tillräcklig. Då sagda belopp enligt riksdagens mening i sig jämväl borde inbegripa sådana ändamål, som vore avsedda att tillgodoses förmedelst det av Kungl. Maj:t ifrågasatta engångsanslaget, hade riksdagen icke funnit sig böra bevilja ett sådant anslag.

Riksdagen förbisåge härvid ingalunda, att med den reduktion av det utav Kungl. Maj:t för ändamålet begärda anslaget, som riksdagen sålunda vidtagit, institutets arbetsresultat givetvis icke kunde förväntas bliva desamma som vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat. Under dåvarande statsfinansiella läge hade riksdagen emellertid ansett denna omständighet vara av mindre betydelse än att det avvägdes, huru stort belopp, som det ekonomiska läget vid varje särskild tidpunkt syntes medgiva att för ändamålet disponera.

Med anledning av den nya lönereglering, som från och med budgetåret 1925/1926 trätt i tillämpning för befattningshavarna vid universiteten, höjdes budgetåret 1926/1927 chefens avlöning från 7,500 kronor till 12,000 kronor. I samband därmed höjdes anslaget till institutets verksamhet, vilket för ett vart av budgetåren 1923/1926 utgått med ett belopp av 55,000 kronor, till 65,000 kronor. För budgetåret 1932/1933 sänktes sistberörda

anslag till 60,000 kronor, och för 1933/1934 nedsattes samma anslag som ovan nämnts ytterligare till 45,000 kronor.

Anslaget till institutets verksamhet har under ett vart av budgetåren 1931/1934 disponerats på följande sätt:

	1931/1932	1932/1933	1933/1934
	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Arvoden:</i>			
Rasbiolog och chefs ställföreträdare	8,200	8,200	7,500
Statistiker och arkivarie	7,000	7,000	6,400
Genealog, bibliotekarie och byråföreståndare	6,000	6,000	5,500
Kvinnlig reseassistent	3,200	3,200	3,000
Amanuens för antropologi	2,400	3,600	3,300
		(assistent)	(assistent)
» » statistik	2,400	2,400	2,200
» » genealogi	2,400	—	—
Biblioteksbiträde	1,500	1,500	—
Fotografiskt biträde	—	1,500	—
Skrivbiträde	1,080	1,080	—
Vaktmästare	1,800	1,800	—
Personligt lönetillägg till amanuensen för statistik Saga Neander	300	300	300
Styrelsens sekreterare	300	300	—
Säger	36,580	36,880	28,200
<i>Övriga omkostnader:</i>			
Extra och tillfälliga biträden	4,220	4,220	} 8,800
Reseersättningar	10,000	6,500	
Instrument och annan utrustning	2,000	1,250	—
Böcker, tidskrifter, inbindning m. m.	4,000	3,700	} 8,000
Materialier och expenser	5,000	3,900	
Förhyrd lokal	2,200	2,050	
Lyse, vedbrand för båda lokalerna samt städning m. m.	1,000	1,500	
Säger	28,420	23,120	16,800
Summa	65,000	60,000	45,000

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för innehållet i riksdagsskrivelsen av år 1921, var det riksdagens mening att för bedrivande av rasbiologisk forskning skulle i Uppsala upprättas en fristående statsinstitution — statens institut för rasbiologi — tillsvidare bestående av endast en medicinsk-genealogisk avdelning, att institutet skulle ledas av en av Kungl. Maj:t utsedd styrelse, i vilken institutets chef skulle vara självskriven medlem och som borde vara sammansatt av på ärftlighetsforskningens område sakkunniga personer, representerande såväl de naturvetenskapliga som de medicinska ämnesgrupperna, varjämte en representant för statistiken syntes

vara önskvärd, att denna styrelse borde direkt sortera under kanslern för rikets universitet, att institutets chef skulle äga medicinsk utbildning samt hava professors titel och kompetens samt att Kungl. Maj:t skulle äga bestämma angående den personal, vilken till biträde åt chefen borde anställas vid institutet.

Enligt stadgan för statens institut för rasbiologi av den 31 december 1921 (nr 841) har institutet till sin uppgift att, med erforderligt användande av medicinska, antropologiska, biologiska, genealogiska och statistiska metoder, idka vetenskaplig forskning inom rasbiologiens område, med särskild hänsyn till det svenska folket och till förhållandena inom Sverige. Styrelsen utgöres av institutets chef såsom självskrivnen ledamot och av sex andra ledamöter, vilka, jämte tre suppleanter, efter förslag av kanslern för rikets universitet förordnas av Kungl. Maj:t, varje gång för en tid av högst fyra år. Bland de förordnade ledamöterna böra minst tre innehava särskild sakkunskap inom rasbiologiens eller närliggande vetenskaps område. Såsom chef för institutet är anställd en på förslag av kanslern av Kungl. Maj:t utnämnd professor med rasbiologisk, särskilt medicinskt-rasbiologisk sakkunskap. Såsom extra personal anställas av styrelsen dels en statistiker med vetenskaplig utbildning inom sitt fack, dels ock, i mån av behov och tillgångar, assistenter. Assistent för medicin skall vara legitimerad läkare.

Rörande beskaffenheten av det arbete, som utföres av vissa av de vid institutet anställda befattningshavarna, hava lämnats följande upplysningar:

Rasbiologen tjänstgör under chefens undersökningsresor, vilka pläga pågå ungefär halva året, såsom dennes ställföreträdare samt biträder i övrigt chefen i dennes arbete.

Statistikern, som till sitt förfogande har amanuensen för statistik och ett växlande antal räknebiträden, leder under chefens överinseende bearbetningen av det insamlade materialet över lapparna.

Genealogen sköter allehanda byrågöromål, handleder vid förekommande genealogiska utredningar samt biträder chefen vid arbeten av olika slag.

Den *kvinnliga reseassistenten* vistas en stor del av året på undersökningsresor för insamlande av enklare primärmaterial och fotografering av ras- och folktyper. Å institutet biträder hon med förekommande arbete, främst vid de statistiska bearbetningarna.

Assistenten för antropologi utför antropologiska primärundersökningar, biträder vid antropologisk fotografering, utför antropologiska och socialantropologiska litteratursammanställningar samt tjänstgör som institutets översättare.

Vaktmästaren utför vanliga vaktmästargöromål och städning samt biträder dessutom omkring 3 timmar dagligen vid de statistiska bearbetningarna.

Universitetsberedningens förslag.

Universitetsberedningen erinrar, att vid institutets inrättande underströks nödvändigheten av icke endast sådana ärftlighetsmedicinska undersökningar, som kunde tjänstgöra som grundval för negativ rashygien, utan även sådana

rasbiologiska forskningar, vilka kunde tjäna som grundval för positiv ras-hygien.

I en av rasbiologiska institutets styrelse till universitetskanslern ingiven skrift, dagtecknad den 25 november 1932, hade anförts bland annat följande rörande *institutets hittillsvarande arbetsprogram och arbetsresultat*:

Efter institutets upprättande måste såsom en huvuduppgift för dess verksamhet under lång tid framåt den rasbiologiska inventering av landets befolkning betraktas, vilken redan i Kungl. Maj:ts proposition anvisades som institutets syfte. Emellertid finnes speciella uppgifter, som delvis kunde betraktas som ett led däri och delvis utgjorde förarbeten därtill, vilka först måste lösas.

Före institutets upprättande hade under flera år statsunderstöd utgått till dåvarande docenten Lundborgs rasbiologiska forskningar bland lappar och finnar, och det framginge av förefintliga handlingar, att ett fullföljande av dessa undersökningar måste betraktas som en självklar och maktpåliggande uppgift för institutet.

Emellertid framstod det snart för institutets ledning som en nödvändig förutsättning för dessa undersökningars fullföljande, att först en antropologisk generalinventering av folkbeståndet i Sverige borde komma till stånd som utgångspunkt för bedömandet av ovan nämnda speciella undersökningar och som en grundval för rasbiologiska undersökningar överhuvud. Detta var också en uppgift, som kunde anses lättare att genomföra med de otillräckligt utbildade medhjälpare, som institutets chef de första åren kunde påräkna. Denna institutets första uppgift var slutförd år 1926, då det stora verket *The Racial Characters of the Swedish Nation* (*Anthropologia Suecica*) utkom.

Samtidigt med dessa undersökningar fortsatte institutets chef sina forskningar rörande lapparna och finnarna i Sverige, och efter utgivandet av ovan nämnda verk hade även institutets arbetskrafter i övrigt inriktats på ett fullföljande av denna uppgift. Emellertid hade från början ej förutsedda utgifter blivit nödvändiga för fullföljandet av institutets verksamhet, varigenom det beviljade anslaget, som redan från början var knappt tilltaget, visade sig allt mera otillräckligt.

Med den otillräckliga tillgången på erforderliga medel hade institutets arbetsprogram betydligt förryckts, och pågående undersökningar hade givetvis endast långsamt skridit framåt. Den rasbiologiska inventering av landets befolkning, som från början framstod som en framtida huvuduppgift för institutets verksamhet, hade måst tillsvidare uppskjutas. Under de senare åren hade man till och med nödgats släppa förhoppningen om att kunna slutföra undersökningarna rörande finnarna i Sverige under nuvarande chefs tjänstetid, varför arbetet vid institutet helt hade koncentrerats till lapparna.

Styrelsen bestrede icke möjligheten, att någon mindre del av institutets arbete icke givit lika stort utbyte som andra delar. Detta torde snarare vara ofrånkomligt under den första tidens verksamhet vid ett nytt institut och inom en ny forskningsriktning, där det i någon mån vore nödvändigt att treva sig fram, till dess erfarenhet vunnits.

I övrigt ville styrelsen betona följande synpunkter.

För det första vore det forskningsarbete, vars resultat publicerats i det år 1926 utkomna arbete om det svenska folkets rasegenskaper (*The Racial Characters of the Swedish Nation*) samt arbetet över lapparna, vars första

del (The Race Biology of the Swedish Lapps. Part. I.) utkom av trycket i december 1932, ytterligt omfattande, och dessa verk kunde enligt styrelsens mening utan överdrift anses äga ett synnerligen högt och bestående, för det 1926 utgivna verket på många håll betygat värde. För det andra vore undersökningar av de slag som de i dessa verk publicerade till sin natur dyrbara, i det att de utom resor i stor utsträckning m. m. nödvändigtvis krävde en stab av på olika sätt skolade medarbetare för materialets insamling (antropologiska mätningar o. s. v.) och teoretiska bearbetning (antropologiska, matematisk-statistiska, medicinska utredningar o. s. v.). För det tredje hade ett mycket stort material insamlats, som funnes bevarat i institutets arkiv för närmare bearbetning av forskare inom eller utom institutet, när ekonomiska och andra förhållanden komme att möjliggöra materialets utnyttjande. Detta material vore till stor del av sådan art, att ett uppskov med insamlandet till framtiden icke hade varit möjligt, enär då på grund av vissa befolkningsgruppers uppblandning med andra ett likvärdigt material icke skulle ha funnits till forskningens förfogande. Denna del av institutets forskningsresultat, som tillsvidare icke alls vore synlig utåt, vore i själva verket av synnerligen stor betydelse. För det fjärde hade mycken tid åtgått till utbildning av medarbetare och biträden för institutets arbete och för mera självständig forskningsverksamhet. Universiteten kunde av naturliga skäl ännu icke åtaga sig utbildning av rasbiologiska forskare, varför detta under nuvarande förhållanden framstode som en av institutets icke minst viktiga huvuduppgifter. För det femte hade institutets knappa medel vållat beklagliga inskränkningar i verksamheten och i hög grad fördröjt arbetena.

I förutberörda skrift hade — erinrar universitetsberedningen — styrelsen för rasbiologiska institutet jämväl framlagt förslag till *framtida arbetsprogram för institutet*, omfattande såväl rasbiologiska, speciellt ärftlighetsmedicinska, undersökningar såsom grundval för *negativ rashygien* som andra rasbiologiska forskningar såsom grundval för *positiv rashygien*. Styrelsen hade härom anfört bland annat:

Det vore institutets avsikt att, så snart nu pågående undersökningar vore slutförda, upptaga omfattande ärftlighetsmedicinska undersökningar, som delvis kunde förväntas bli en grundval för åtgärder till motarbetande av rasförsämring. Därmed skulle man vara framme vid huvuduppgiften, den rasbiologiska generalinventeringen av folkbeståndet. I första hand skulle då de verkliga psykiska folksjukdomarnas problem angripas för att söka utröna deras degenerativa art. Styrelsen åsyftade här främst sinnessjukdomarna, sinnesslöheten och epilepsien, vilka vore ytterst betungande för såväl individen och hans anhöriga som för samhället. En annan viktig grupp sjukdomar, där ärftliga faktorer spelade en betydande roll, men där å andra sidan ingående ärftlighetsundersökningar vore av nöden för klarläggande av ärftlighetsgången, vore vissa ögonsjukdomar, orsakande blindhet, såsom starr, olika former av näthinnegeneration, »gröna starren» och flera. Vidare erbjöde dövstumheten och dövheten ett stort och viktigt material för ärftlighetsundersökningar. Härtill komme ytterligare en hel del särskilt inom invärtesmedicinen fallande konstitutionella sjukdomar. För alla dessa sjukdomsformer hade genom senare decenniers undersökningar visats, att ärftligheten spelade en väsentlig roll. Genom en del undersökningar hade det

kunnat göras sannolikt, att visst korrelativt samband torde råda mellan dessa sjukdomsgrupper, t. ex. det sannoliktgjorda sambandet mellan tuberkulos och dementia præcox, mellan sinnesslöhet och ärftliga ögonanomalier, dövstumhet etc. Vidare rådde otvivelaktigt dylikt sammanhang mellan liknande psykiska abnormiteter och en del kroppssjukdomar av konstitutionell arvsnatur.

En av institutets närmaste arbetsuppgifter vore att, med begagnande av det vid landets sinnessjukhus förefintliga kliniska materialet, lägga upp ett kartotek över de viktigaste grupperna av sinnessjukdomar. Med utgångspunkt från probanderna i dessa olika grupper av sinnessjukdomar borde sedan igångsättas en genealogisk inventering och registrering av dessa släkter. Å det erhållna materialet borde man därefter beräkna sjukdomsprocenten av den ifrågavarande sjukdomen, respektive eventuella andra sjukdomar såväl bland probandens syskon som även för övriga kategorier av anförvanter till utgångsfallen samt söka utforska, i vad mån de mendelska ärftlighetslagarna ägde tillämpning. Härigenom skulle kunna ernås ett siffermaterial, som kunde läggas till grund för ärftlighetsprognostiskt bedömande av de olika sjukdomarna och överhuvud giva fasta hållpunkter för den sjukliga belastningens betydelse för individen och släkten. — På liknande sätt borde även våra epileptiker- och sinnesslöanstalter inventeras och materialet bearbetas.

Men även en annan undersökningsmetodik borde komma till användning, och detta så mycket mer som vårt land erbjöde sällsynt goda möjligheter härtill i jämförelse med andra länder. Vad som här åsyftades vore kliniska och ärftlighetsmedicinska undersökningar av geografiskt begränsade isolerade populationer med hänsyn till förekomsten av de ovan berörda sjukdomarna. Vi hade i vårt land ett stort antal socknar av denna isolatkaraktär. Det kunde icke nog framhållas vikten av att dylika inventeringar av allt flera sådana socknar — som genom den ofta förekommande tendensen till ingifte utgjorde ett värdefullt naturens experiment — snarast möjligt komme till stånd, då de ökade kommunikationerna för visso tenderade till ett fortgående uppluckrande och successivt försvinnande av dessa ärftlighetsmedicinens sanna forskningsgruvor. Att genom denna undersökningsmetodik stora utsikter funnes till ett klarläggande av kliniska särgrupper av övervägande arvskonstitutionell natur vore uppenbart och i den vetenskapliga litteraturen dokumenterat.

Ytterligare ett område, som institutet borde bearbeta, vore ärftlighetsmedicinska undersökningar av de kriminella.

Ett framtidsönskemål av den allra största betydelse vore att söka åstadkomma en uppdelning av arbetet i ärftlighetsmedicinsk rasbiologi vid institutet — såsom grundval för negativ rashygien — på t. ex. tre avdelningar: 1) psykiatri, 2) andra ärftliga sjukdomar, 3) kriminalitet.

Såsom institutets kanske allra viktigaste uppgift måste man dock anse drivande av vetenskaplig forskning som grundval för positiv rashygien. Den positiva rashygien strävade efter de värdefulla folkelementens, de värdefulla arvsanlagens, bevarande och stärkande. Då emellertid hos människan ett urval av värdefullare beståndsdelar ej kunde ske på samma direkta, enkla sätt som inom växt- och djurförädlingen, måste i framtiden en utomordentlig vikt komma att läggas särskilt vid nativiteten hos olika biologiska grupper och det indirekta urval, som därmed vore förbundet. Vetenskaplig forskning på detta område krävde emellertid i alldeles särskilt hög

grad grundläggande arbeten av olika slag, framför allt studium av normalpsykiska egenskapers ärftlighet och dessa egenskapers olika fördelning i populationer och populationsgrupper. Vidare erfordrades djupgående studier över den roll, miljö av olika slag spelade vid sidan av arvsanlagen i och för psykiska egenskapers utveckling.

En annan viktig forskningsuppgift för den allmänna rasbiologien vore frågan om verkningar av ingifte samt rasblandningar och avkommans därav förhållande i en följd av generationer.

Universitetsberedningen erinrar för egen del, att det av rasbiologiska institutets styrelse angivna programmet för forskningen på det rasbiologiska området under den närmaste framtiden innebure, att institutet nu skulle övergå till den huvuduppgift för institutets forskningar, som bestode i den rasbiologiska inventeringen av folkbeståndet. Verksamheten skulle följaktligen så till vida omläggas, att densamma från att tidigare hava varit övervägande antropologiskt inriktad skulle få en företrädesvis ärftlighetsmedicinsk inriktning. Enligt universitetsberedningens mening kunde programmet i stort sett godtagas. Beredningen ville härvid särskilt understryka önskvärdheten av att man, även om arbetet huvudsakligen inriktades på ärftlighetsmedicinska undersökningar, dock icke släppte ur sikte utan i mån av arbetskrafter och tillgångar sökte arbeta på lösningen av sådana problem, som fölle inom den positiva rasygienens område.

Beredningen övergår därefter till att behandla frågan om *den svenska rasbiologiska forskningens framtida organisation*.

Universitetsberedningen påpekar, att den enda nu existerande direkta förbindelsen mellan rasbiologiska institutet och universitetet i Uppsala — frånsett det förhållandet att institutet delvis vore inrymt i en åt universitetet upplåten byggnad — bestode däri, att enligt institutets stadga institutet hade att tillse, att vid universitetet genom lämplig person årligen hölles minst 10 rasbiologiska föreläsningar. Det hade nu från åtskilliga håll ifrågasatts, att institutet borde närmare anknytas till universitetet i Uppsala och den medicinska fakulteten därstädes. Anknytningen till den medicinska fakulteten kunde tänkas ordnad på olika sätt. Ett alternativ vore att förvandla institutet till en vanlig universitetsinstitution med professorn i ämnet såsom föreståndare. Ett annat vore att låta institutet i större eller mindre utsträckning behålla sin självständiga ställning, fastän dess chef tillhörde fakulteten.

I en skrivelse till universitetsberedningen hade medicinska fakulteten i Uppsala förordat, att institutet måtte anslutas till fakulteten men med bibehållande av en viss självständighet. Så t. ex. borde institutets verksamhet fortfarande planläggas under inseeende av en styrelse med viss grad av beslutanderätt. Denna styrelse skulle handhava institutets ekonomiska förvaltning och äga yttra sig vid chefsplatsens tillsättande. Fakulteten hade i detta hänseende yttrat bland annat:

Man torde kunna utgå ifrån, att *en* man aldrig kunde tänkas behärska alla de vetenskapsgrenar, som uppbyggde rasbiologien. För att utöva sin vetenskap måste rasbiologen därför ständigt stå i kontakt med representanter för skilda vetenskapsgrenar.

Vad den forskning beträffade, som man allt ifrån början avsett att bedriva vid statens institut för rasbiologi, så hade det aldrig ifrågasatts annat, än att den skulle gälla människan, och dess anvisade uppgift i vården om rasegenskaperna hade redan från början varit så dominerande, att den måste betecknas som medicinsk rasbiologi. En naturlig konsekvens av detta förhållande syntes fakulteten vara, att det rasbiologiska institutet borde knytas till en medicinsk fakultet, och att, eftersom institutet hade sin verksamhet i Uppsala, dess chef bleve medlem av den medicinska fakulteten vid Uppsala universitet.

För fullföljandet av institutets forskningsuppgifter borde en sådan anknytning till medicinsk fakultet bliva av stort gagn, enär den önskvärda kontakten med flertalet medicinska discipliner lättare borde kunna åvägabringas, om utövaren av den rasbiologiska vetenskapen själv vore medlem av fakulteten än om han stode utanför densamma. Medlemskapet måste stimulera till en mera allsidigt orienterad vetenskaplig aktivitet inom rasbiologiens stora område.

En anslutning till medicinska fakulteten i Uppsala borde härutöver kunna medföra vissa ekonomiska fördelar för det rasbiologiska institutet. Om anslutningen komme till stånd, torde universitetet kunna upplåta fullt tillräckliga lokaler för institutet i endera av de båda institutionsbyggnader, som bleve frigjorda, när nybyggnaderna för patologisk-anatomiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna bleve färdiga.

Även för universitetet och fakulteten vore en anknytning av det rasbiologiska institutet till fakulteten utan tvivel gagnelig, eftersom därigenom med medicinska fakulteten komme att införlivas en representant för den rasbiologiska vetenskapen, som hade så nära samhörighet med och så stor betydelse för många av de medicinska discipliner, i vilka fakulteten hade att meddela undervisning.

Det torde vara ett allmänt omfattat önskemål att finna en organisationsform för institutets fortsatta arbete, som i möjligaste mån stimulerade till en praktisk inriktning av dess verksamhet. Den härför lämpligaste organisationsformen syntes fakulteten vara, att institutets verksamhet fortfarande planlades under inseeende av en styrelse med viss grad av beslutanderätt. Denna styrelse syntes böra vara så sammansatt att den kunde förmedla en ständig kontakt mellan rasbiologiska institutet och sådana korporationer, som hyste intresse för de forskningsuppgifter, vilka fölle inom ramen för institutets verksamhet. Ett sådant intresse syntes avgjort kunna påräknas liksom också en viss grad av sakkunskap inom var och en av landets medicinska fakulteter. Det syntes därför lämpligt, att var och en av de tre medicinska fakulteterna bleve företrädd genom en egen representant i institutets styrelse och även själv finge avge förslag i fråga om valet av representant. Bland de korporationer, vilkas samarbete med rasbiologiska institutet genom en representant i dess styrelse kunde vara värdefullt, ville fakulteten såsom tänkbara nämna svenska läkarsällskapet, lantbrukshögskolan, Svalövsinstitutet och institutet för husdjursförädlning.

En sådan styrelseorganisation inom det rasbiologiska institutet skulle erbjuda ganska vittgående analogier med förhållandena i ett vid Uppsala uni-

versitet redan förefintligt institut, nämligen institutet för högspänningsforskning. Dess chef vore professor vid universitetets filosofiska fakultet, men i forskningsinstitutets organisation inginge också en rådgivande kommission, bestående av en ledamot av vardera telegrafstyrelsen, järnvägstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och styrelsen för tekniska högskolan samt av minst två, högst fyra ledamöter, utsedda bland ledande, för forskningsverksamhet intresserade representanter för elektroindustrien och de elektrotekniska vetenskaperna.

En styrelse för rasbiologiska institutet, sammansatt efter de grunder, som i det föregående skisserats, syntes på en gång vara ägnad att förmedla institutets kontakt utåt med för dess verksamhet intresserade verk och inrättningar och att stimulera till en praktisk inriktning av hela denna verksamhet. Institutets ekonomiska förvaltning borde icke läggas under universitetet utan handhavas av institutets egen styrelse. En liknande anordning, nämligen att en professor inom fakulteten hade hela sin verksamhet förlagd till en institution, som ekonomiskt stode helt oberoende av universitetet, finnes redan tillämpad i fråga om psykiatriprofessuren.

Därest styrelsen för det rasbiologiska institutet finge ovan skisserade allsidiga representation och sakkunskap, syntes det fakulteten möjligt att även tillerkänna den befogenhet att yttra sig vid chefsplatsens tillsättande. Vad beträffar utseendet av sakkunniga föresloge fakulteten, att de sakkunniga skulle föreslås av landets tre medicinska fakulteter och därefter utses av större akademiska konsistoriet. Sedan de sakkunniga avgivit sitt utlåtande, skulle fakulteten yttra sig, varefter styrelsen, som här inträdde i konsistoriets ställe, skulle upprätta förslag. Skulle tillsättningsproceduren för universitetsprofessor ändras, borde motsvarande förändringar vidtagas i dessa bestämmelser.

Institutets styrelse hade — anför beredningen — i skrivelse till beredningen förklarat sig i princip icke hava något att erinra mot en anknytning till medicinska fakulteten i Uppsala, såvida institutets självständighet bevarades, utan tvärt om ansåge, att genom en dylik anknytning viktiga fördelar för institutets framtida verksamhet skulle kunna vinnas, men att styrelsen däremot bestämt måste motsätta sig institutets förvandling till en professur vid fakulteten med tillhörande institution. Rörande detta spörsmål anförde styrelsen, bland annat, följande:

En förändring av institutet till en med övriga professorer jämställd professur inom medicinska fakulteten skulle i verkligheten vara liktydig med ett nedläggande av institutet och ett upprättande av en institution av annan art och med annat syfte.

De vid institutets grundande framhållna synpunkterna om den allmänna och omfattande arten av institutets verksamhet, vilka också ledde till beslut om ett självständigt, fristående institut under egen styrelse, ansåge styrelsen icke allenast allttjämt giltiga utan i samband med det av styrelsen angivna framtida arbetsprogrammet i närvarande stund ännu viktigare att fasthålla än förut. Rasbiologien vore icke blott en medicinsk vetenskap, utan avsåge studium av människans ärftliga egenskaper i allmänhet. Den undersökte sålunda också normala fysiska och psykiska egenskapers (t. ex. olika arter av begåvning) ärftlighetsförhållanden, deras genetiska sammansättning och samband med andra egenskaper.

Det syntes styrelsen angeläget att betona, att utforskandet av raskorsningar på människans område å ena sidan krävde det största beaktande av och noggrann kännedom om den mycket omfattande experimentella forskningen på motsvarande område hos växter och djur (isynnerhet som experimentell forskning av samma art som hos växter och djur icke vore möjlig hos människan) och å andra sidan måste taga all möjlig lärdom av den historiska och geografiska forskningen rörande folks och rasers flyttning och förhållande till varandra. På intet område torde kanske den rasbiologiska forskningens egenskap av en icke blott medicinsk disciplin framträda tydligare än vid detta vetenskapliga utforskande av raskorsningar med dess nödvändiga och nära anknytning till flera olika vetenskaper utanför medicinsens område.

Även när det gäller rasbiologiens utforskande av *abnorma* eller *patologiska* egenskapers ärftlighet, ville styrelsen framhålla, att dessa visserligen alldeles övervägande men dock icke helt och hållet kunde anses tillhöra den rena ärftlighetsmedicinska forskningen.

För att kunna i allt högre grad förverkliga sitt från början angivna stora allmänna syftemål krävde institutet nära samarbete med och även impulser från såväl andra vetenskaper som från olika praktiska områden, som berörde institutets verksamhet. Detta hade redan från början fått sitt uttryck i institutets styrelse, där icke blott representanter för medicinsk vetenskap utan även för allmän biologi och ärftlighetslära, för juridiska vetenskaper samt för sociala verksamhetsområden funnits. Styrelsen ville särskilt betona betydelsen av att, i överensstämmelse med arbetsprogrammets successiva utveckling och specialisering, detta samarbete med andra vetenskaper och praktiska institutioner, i den mån det vore möjligt, ytterligare betonades vid styrelsens sammansättning. Icke minst syntes styrelsen vid institutets fortsatta arbete en ökad kontakt t. ex. med historiker, befolkningsstatistiker, pedagoger och fångvårdsmän önskvärd. Då institutets vetenskapliga forskning ytterst skulle tjäna praktiska syften, bleve denna kontakt med praktiska verksamhetsområden själva livsnerven i institutets verksamhet, liksom förhållandet till det praktiska lantbruket i fråga om ärftlighetslärans praktiska tillämpning inom växtförädlingen visat sig vara av avgörande betydelse för arbetets framgång.

För den händelse institutets nuvarande karaktär av fristående vetenskapligt-praktisk institution under egen styrelse, representerande olika vetenskaper och praktiska områden, komme att bibehållas, torde goda utsikter förefinnas, att institutets verksamhet i likhet med förhållandet hos andra motsvarande vetenskapligt-praktiska institutioner komme att i väsentlig grad stödjas genom anslag från sådana privata håll inom vårt land, där man klart förutsåge den stora framtida praktiska betydelsen för vårt folk (även i ekonomiskt avseende) av institutets verksamhet, så att i samband därmed ett vidare utbyggande av verksamheten i överensstämmelse med styrelsens framtida arbetsprogram snarast skulle kunna förverkligas. Ur allmän synpunkt torde, som exempel från andra håll visa, just en sådan samverkan mellan statliga och privata direktiv i längden medföra den största effektiviteten i institutets arbete just i praktiskt avseende, enär anslag från privata håll lättast beviljades för särskilt angivna syftemål och verksamhetsgrenar, varuti framför allt den mera näraliggande praktiska nyttan betonades. Skulle däremot institutet undergå en reduktion till en mindre och mera ensidigt lagd vetenskaplig institution, där målsmän för mera allsidigt lagda praktiska

synpunkter saknade säte, så torde knappast några utsikter förefinnas att erhålla dylika större privata anslag till befordrande av institutets allmännyttiga verksamhet. Även ur dessa synpunkter torde man kunna säga, att den bästa användningen av statens medel ur praktisk synpunkt åstadkommes, om institutet förbleve fristående såsom hittills.

Enligt styrelsens förmenande funnes sålunda avgörande argument till förmån för uppfattningen, att det rasbiologiska institutet måste, för fullföljandet av sitt av statsmakterna angivna program, äga en fristående ställning, och att institutet i detta sitt arbete borde stödjas av en likaledes fristående styrelse, inom vilken — måhända framdeles i större grad än nu — praktiska, av rasbiologiska frågor intresserade verksamhetsområden vore representerade.

Givetvis utslöte denna principiella åskådning likväl icke, att — med garanti för fullt bevarad arbetsfrihet — institutets chef kunde tilldelas säte och stämma inom lärarkåren vid den högskola, i vars närhet institutet vore beläget. Närmast borde i så fall hans plats vara inom medicinsk fakultet, åtminstone tills vidare. En dylik ställning skulle även kunna medföra den fördelen, att institutets chef komme i nära personlig förbindelse med de akademiska lärare, vilkas lärovråden företedde anknytning till det forskningsarbete, som institutet skulle bedriva. Även om något närmare samarbete härvid ej skulle åvägbringas, torde dock ett ömsesidigt gagnande tankeutbyte lätt kunna komma till stånd, och det rasbiologiska institutet, trots sin fristående ställning, erhålla ett värdefullt akademiskt stöd i sin verksamhet. Därest tanken på en anknytning av dylikt slag av institutet till en av högskolorna i vårt land erhöles nu angiven utformning, hade styrelsen intet att däremot erinra.

Universitetsberedningen finner för egen del de skäl, som av rasbiologiska institutets styrelse andragits för att styrka, att institutet borde även för framtiden intaga en fristående ställning, övertygande.

Beredningen ville i detta sammanhang särskilt betona, att de sociala och praktiska synpunkter, som enligt statsmakternas tidigare uttalade mening borde beaktas vid planläggandet och utförandet av institutets arbete, lättare torde komma till sin rätt, om institutet bibehölles såsom självständigt under en särskild styrelse, vilken hade nära kontakt såväl med hjälpvetenskaperna till rasbiologien som med vissa praktiska verksamhetsområden. Därvid syntes man mycket väl kunna tänka sig en sådan anordning, att institutets chef tillika vore universitetsprofessor, åtminstone tills vidare inom medicinska fakulteten. Genom en dylik anknytning till medicinsk fakultet skulle den önskvärda kontakten mellan det rasbiologiska forskningsarbetet och ett flertal medicinska discipliner underlättas. Institutet skulle även få bättre möjligheter att sprida kännedom om och intresse för rasbiologisk forskning hos den studerande ungdomen och härigenom öka utsikterna att kunna förvärva lämpliga yngre forskare såsom medarbetare åt chefen.

Vid institutets tillkomst ansågs det, att institutet borde förläggas till Uppsala. Föredragande departementschefen hade uttalat den meningen, att institutet förr eller senare lämpligen syntes böra förläggas till Stockholm eller dess omedelbara grannskap, men detta statsrådets uttalande intogs ej i statsutskottets utlåtande eller riksdagens skrivelse i ämnet. Då under beredningens handläggning av här förevarande ärende frågan om institutets förflyttning till Stockholm bragts på tal, hade beredningen ansett sig böra upp- taga jämväl detta spörsmål till dryftande.

Till förmån för en flyttning till Stockholm syntes kunna andragas, att landets största medicinska läroanstalt vore förlagd därstädes, att möjlighet till vinnande av kontakt med forskningen på det biologiska området stode till buds genom samarbete med Stockholms högskolas matematisk-naturvetenskapliga avdelning, att samarbete likaledes kunde vinnas med institutet för husdjursförädling, samt att de ämbetsverk och arkiv, där institutet måste hämta en del av sitt arbetsmaterial, till stor del finnes i huvudstaden. För institutets kvarstannande i Uppsala kunde anföras, att i Uppsala finnes lika goda möjligheter till samarbete med forskare på medicinens och de biologiska naturvetenskapernas område som i Stockholm, att vid lantbrukshögskolan å Ultuna komme att bedrivas ärftlighetsforskning och att ämnet ärftlighetslära där finnes representerat genom professorn i systematisk botanik och ärftlighetslära, att de utmärkta kommunikationerna mellan Uppsala och Stockholm möjliggjorde för en forskare, bosatt på den ena platsen, att, om så skulle vara nödigt, i studiesyfte under vissa tider företaga dagliga resor till den andra, samt att institutet ända sedan sitt inrättande varit förlagt till Uppsala, varför man ej, utan att man vunne påtagliga fördelar, borde flytta det till annan plats. Härtill komme, att för institutets behov erforderliga lokaler torde kunna upplåtas i av universitetet disponerade byggnader. Det syntes beredningen, som om tillräckliga skäl icke skulle föreligga för att förorda en förflyttning av institutet från Uppsala.

Beredningen hölle således före, att den rasbiologiska forskningen i landet fortfarande borde omhänderhavas av en under överinseende av en särskild styrelse stående, till Uppsala förlagd självständig institution, vilken dock borde vara anknuten till universitetet därstädes därigenom att institutets chef tillika vore professor i rasbiologi vid sagda universitet, tills vidare inom den medicinska fakulteten. Institutet borde vara i ekonomiskt hänseende fristående från universitetet.

Huruvida institutet skulle kunna fylla den uppgift, som komme att åvila detsamma, torde huvudsakligen bliva beroende av två omständigheter: att institutets styrelse finge en sådan sammansättning att man kunde anförtro åt densamma att planlägga institutets arbete och i stora drag bestämma däröver ävensom utöva ett betydande inflytande vid chefstillsättningen, samt att chefen bleve en person, som icke endast vore en framstående vetenskapsman på den rasbiologiska forskningens område, utan även hade utpräglat sinne och intresse för den sociala sidan av de rasbiologiska problemen och tillika innehade de chefsegenskaper, vilka krävdes för att kunna organisera den jämförelsevis stora apparat, som erfordrades för materialets insamling och bearbetning samt för att kunna åstadkomma nödigt samarbete med de myndigheter och korporationer, som sutte inne med undersökningsmaterialet eller vilkas bistånd eljest behövde tagas i anspråk.

Om *institutets styrelse* skulle kunna fylla sin i det föregående antydda uppgift, borde den i sig innesluta den förnämsta sakkunskapen i landet på det rasbiologiska området både beträffande den rent vetenskapliga och den sociala sidan av problemen. Den bleve därför nödvändigtvis ganska talrik.

Universitetsberedningen ansåge, att styrelsen borde tillsättas på sådant sätt, att flertalet av dess ledamöter utgjorde representanter för vissa sakkunniga korporationer och myndigheter samt de övriga utsåges av Kungl. Maj:t.

Beredningen hade förslagsvis tänkt sig, att styrelsen skulle bestå av 11

ledamöter, av vilka institutets chef skulle vara självskriven, 3 förordnas av Kungl. Maj:t samt de återstående 7 väljas: 2 av det större akademiska konsistoriet i Uppsala, 2 av det större akademiska konsistoriet i Lund, 1 av karolinska institutets lärarkollegium, 1 av lantbrukshögskolans lärarråd och 1 av medicinalstyrelsen. — Vid val av styrelseledamöter skulle konsistorierna — för att tillförsäkras så stor sakkunskap som möjligt — med sig adjungera professorerna i straffrätt, i psykiatri och i statistik ävensom samtliga till matematisk-naturvetenskapliga sektionen hörande professorer i biologiska ämnen, allt i den mån ifrågavarande professorer ej redan förut vore ledamöter i konsistoriet. — Förordnande, respektive val av styrelseledamot skulle gälla för en tid av 4 år. Halva styrelsen skulle första gången förordnas, respektive väljas för endast 2 år. — Till ordförande i styrelsen skulle Kungl. Maj:t förordna en av de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna.

För att avgöra löpande ärenden borde styrelsen inom sig kunna utse ett arbetsutskott, som även borde förbereda de ärenden, som skulle behandlas å styrelsens sammanträden, vilka borde hållas minst 2 gånger om året.

Efter hemställan av styrelsen borde tillfälliga ledamöter kunna utses, berättigade att delta i handläggningen av vissa frågor, t. ex. rörande planläggningen och utförandet av vissa undersökningar.

Vad angår frågan om *institutets chef* erinrar universitetsberedningen till en början, att tidigare institutets styrelse hemställt, att chefen skulle äga ådagalagd rasbiologisk, speciellt medicinsk-rasbiologisk skicklighet, motsvarande fordringarna för universitetsprofessur, samt att han därtill skulle vara legitimerad läkare med god praktisk utbildning i psykiatri och hava ådagalagt goda insikter i antropologi. Med anledning av den kritik, som från universitetshåll riktades mot uppställandet av specificerade kompetensfordringar, modifierade styrelsen senare sitt förslag i så måtto, att styrelsen nu förklarade sig anse, att det vore tillräckligt, om man föreskreve, *att* chefen skulle vara legitimerad läkare och äga ådagalagd rasbiologisk, speciellt medicinsk-rasbiologisk skicklighet, motsvarande fordringarna för universitetsprofessur, *att* vid bedömandet av denna skicklighet hänsyn jämväl borde tagas till ådagalagda meriter i psykiatri, *samt att* i kravet på medicinsk-rasbiologisk skicklighet även skulle ingå krav på ådagalagda goda insikter i antropologi. För egen del anför universitetsberedningen bland annat:

Därest institutets chef tillika skulle vara professor i rasbiologi vid universitetet i Uppsala, föreläge enligt universitetsberedningens mening övervägande skäl för att icke uppställa annan kompetensfordran i vetenskapligt hänseende än den, som gällde i fråga om vanliga universitetsprofessorer, d. v. s. kravet på styrkt vetenskaplig skicklighet i det ämne, professuren omfattade. Det torde emellertid ligga i sakens natur, att vetenskaplig skicklighet i rasbiologi endast i undantagsfall torde förefinnas hos annan än den, som genomgått läkarutbildning samt förvärvat goda praktiska meriter i psykiatri och goda insikter i antropologi. I sak torde situationen således knappast undergå någon förändring, om de av styrelsen ifrågasatta formella kompetensvillkoren strökes.

I detta sammanhang ville beredningen framhålla, att det borde meddelas

en uttrycklig föreskrift därom, att vid chefstillsättningen hänsyn skulle tagas, förutom till envar sökandes vetenskapliga skicklighet i rasbiologi, jämväl till hans lämplighet såsom chef för institutet.

Proceduren för tillsättning av befattningen såsom chef för institutet och professor i rasbiologi syntes böra i största möjliga utsträckning ansluta sig till de i universitetsstatuterna givna bestämmelserna rörande tillsättning av professorsbefattningar. Avvikelserna bleve dock så pass betydliga, att det torde vara nödvändigt utfärda särskilda, fullständiga författningsbestämmelser i ämnet.

Vid tillsättningsförfarandet måste en samverkan äga rum mellan universitetet och institutets styrelse, och härvid torde styrelsen böra intaga i stort sett samma ställning, som tillkomme det större akademiska konsistoriet vid vanliga professorstillsättningar. Att styrelsen tillerkändes en dylik befogenhet berodde därpå, att den, om den finge av beredningen föreslagen sammansättning, kunde förutsättas i sig innesluta den bästa i landet förefintliga sakkunskapen på det rasbiologiska området.

Universitetsberedningen hade övertvägt åtskilliga alternativ för det närmare anordnandet av tillsättningsproceduren men slutligen stannat vid följande förslag.

Institutets styrelse skulle kungöra tjänsten ledig. Härvid skulle s. k. förtidsprocedur äga rum. Ansökningar inlämnades till styrelsen, vilken överlämnade ansökningshandlingarna till medicinska fakulteten med anhållan att fakulteten ville föreslå 3 eller 4 sakkunniga. Innan medicinska fakulteten beslutade om föresläende av sakkunniga, skulle matematisk-naturvetenskapliga sektionen beredas tillfälle inkomma till fakulteten med förslag på 2 till sakkunniga lämpliga personer. Sedan styrelsen från medicinska fakulteten mottagit förslag å sakkunniga, skulle styrelsen utse 3 eller 4 sakkunniga. — Sakkunnigutlåtandena skulle insändas till styrelsen, som överlämnade dem till medicinska fakulteten. Fakulteten skulle uttala sig om varje sökandes vetenskapliga skicklighet i rasbiologi och om den inbördes ordningen mellan de sökande i nämnda hänseende. Sedan fakultetens protokoll i befordringsärendet jämte övriga handlingar inkommit till styrelsen, skulle styrelsen uppgöra tjänsteförslag med beaktande såväl av varje sökandes vetenskapliga skicklighet i rasbiologi som av hans lämplighet såsom chef för rasbiologiska institutet. — Handlingarna i ärendet skulle därefter översändas till kanslern, som jämte eget yttrande hade att överlämna dem till Kungl. Maj:t.

Kallelseförfarande skulle ej förekomma.

Beredningen utginge ifrån, att de sakkunniga skulle från förslagsanslaget till ersättningar åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden få ersättning efter de normer, som funnes angivna i universitetsstatuterna.

Beredningen föreslår utfärdandet av särskild författning, innehållande de bestämmelser, som skulle äga tillämpning vid tillsättande av chefs- och professorsbefattningen.

I § 69 universitetsstatuterna torde böra göras ett tillägg, hänvisande på den särskilda tillsättningsproceduren i fråga om professorsbefattningen i rasbiologi.

Beträffande de chefen tillkommande *avlöningsförmånerna* samt skyldighet för honom att avgå med *pension* och rätt till pension torde i tillämpliga delar böra gälla, vad som vore stadgat beträffande universitetsprofessor.

Beredningen ville slutligen i detta sammanhang erinra om, att, därest i anledning av det av akademiska befordringsakkunniga avgivna förslaget tillsättningsproceduren vid universiteten komme att undergå förändringar, den av beredningen föreslagna ordningen för tillsättning av chefsbefattningen vid rasbiologiska institutet möjligen kunde behöva undergå vissa jämkningar.

Universitetsberedningen övergår därefter till att behandla frågan om *institutets personal*.

Sedan beredningen återgivit vissa synpunkter beträffande institutets medelsbehov, som anförts i en av institutets chef ingiven promemoria, erinrar beredningen, att institutets styrelse tidigare i dessa avseenden framhållit bland annat följande:

Redan de rasbiologiska forskningar, vilka bildade grundval för den *negativa* rashygienen, borde bedrivas i betydligt större omfattning än som vore möjligt inom en ram av omkring 60,000 kronor. Styrelsen hade erinrat om, att de statsmedel, som utginge till svensk växtförädling, uppginge till mer än femdubbla beloppet av anslagen till rasbiologiska institutet, samt att institutet för husdjursförädling, vars hela årliga drift bekostades av en privat donation, redan nu hade en årsbudget, nära dubbelt så stor som rasbiologiska institutets, och arbetade på olika avdelningar.

I jämförelse därmed finge rasbiologiska institutets verksamhet, som i allmän principell betydelse för folket måste ställas långt framom både växt- och djurförädling, endast anses som en mycket blygsam början, och det samma gällde även anslagen till dess verksamhet. Att rasbiologiska institutet, i motsats till växt- och djurförädling, ej direkt skapade ekonomiska värden, som flera hundra gånger betalade igen utlagda medel, borde med hänsyn till det väldiga syftet ej tillmätas avgörande betydelse, så mycket mindre som skillnaden i grunden vore mera skenbar än verklig, enär utlagda medel för rasbiologi så småningom kunde komma igen på många andra sätt, ej minst t. ex. genom minskade kostnader för offentlig sjuksjukvård, fattigvård etc.

I anslutning härtill angiver universitetsberedningen följande principiella synpunkter:

Det syntes universitetsberedningen ligga i öppen dag, att *om* ett rasbiologiskt forskningsinstitut skulle upprätthållas i landet, anslaget till institutet måste tillmätas jämförelsevis rikligt. I annat fall kunde man näppeligen inom en överskådlig framtid påräkna sådana resultat av institutets arbete, som kunde vara statsmakterna till någon egentlig ledning vid deras strävan att motarbeta rasförsämring samt bevara och stärka de värdefulla arvsanlagen hos vårt folk. Man måste söka sörja för *att* institutet finge en högt kvalificerad chef, *att* till chefens hjälp funnes vetenskapligt utbildade och för arbetet på de viktigaste undersökningsområdena speciellt tränade medarbetare, *att* till chefens förfogande stode skriv- och räkne- m. fl. biträden till nödigt antal, *att* erforderliga medel funnes tillgängliga för det tidsödande insamlandet av material runt om i landet, *samt att* de viktigaste av de genom institutets verksamhet vunna vetenskapliga resultaten kunde planmässigt och inom rimlig tid offentliggöras. För att *fullt* tillgodose dessa behov skulle givetvis erfordras ett årligt anslag, som avsevärt överstege vad hittills

utgått till institutet. Det vore beredningens förhoppning, att anslaget till institutet inom en icke allt för långt avlägsen framtid skulle kunna bli föremål för dylik höjning. Under nu rådande statsfinansiella situation torde man dock icke kunna räkna med en sådan anslagsökning. Å andra sidan ville beredningen bestämt avråda från att sänka anslaget under det belopp, som utgick för budgetåret 1932/1933 eller 60,000 kronor. Beredningen hade nämligen kommit till den övertygelsen, att denna summa vore den minsta man kunde räkna med, om man ville bevara de arbetskrafter inom rasbiologiens olika specialområden, som skulle utgöra så att säga kärnan i institutets framtida organisation, på vilka man måste i första hand bygga i fråga om ledningen av undersökningsarbetet och utbildandet av nya medhjälpare. En förutsättning för att man skulle våga tills vidare basera institutets verksamhet på ett anslag av 60,000 kronor vore — och detta ville beredningen särskilt understryka — att institutet kunde år från år påräkna ett dylikt anslag och sålunda bereda sin »kärntrupp» av befattningshavare — d. v. s. de funktionärer, som måste finnas vid institutet oberoende av de speciella frågor, varmed institutet för tillfället sysslade — en relativt fast anställning, även om denna tills vidare icke kunde bli av ordinarie natur.

I skrivelse till universitetsberedningen hade institutets chef framlagt *förslag till stat* för institutet, avpassad efter ett årligt anslagsbelopp av 60,000 kronor och avsedd att träda i kraft, då det nya arbetsprogrammet började tillämpas. I anslutning till detta förslag anfördes bland annat följande:

Institutets styrelse hade vid flera tillfällen i petita uttalat som sin bestämda mening, att flertalet av institutets befattningar med hänsyn till de kvalifikationer, som måste för desamma krävas, vore förenade med allt för ringa löneförmåner, även som grundlöner betraktade. Detta gällde i första rummet *souschefen*. Det vore av stor vikt, att för denna tjänst en väl kvalificerad läkare med psykiatrisk och ärftlighetsmedicinsk utbildning erhöles. På grund av arbetets vid institutet natur, nödgades chefen sammanlagt inemot halva året vistas borta från institutet, varvid *souschefen* hade att inträda i chefs ställe. Även eljest borde denne övervaka och dessutom ofta självständigt leda ärftlighetsmedicinska undersökningar. Med hänsyn till dessa undersökningars omfattning måste han därför innehava sådana, både vetenskapliga och administrativa, kvalifikationer, att befattningen i löneavseende under inga förhållanden kunde eller borde placeras lägre än förste läkare vid statens sinnessjukhus och erhålla en grundlön av 9,000 kronor. Härigenom skulle kunna påräknas sökande med god sjukhusutbildning och psykiatrisk specialutbildning, samt förväntas, att institutet för längre tid kunde få behålla sådan befattningshavare och få tillgodogöra sig den utbildning och erfarenhet, han vid institutet åtnjutit och förvärvat.

Av *statistikern*, tillika arkivarie, måste fordras en begåvning och kompetens, som svarade emot universitetsdocentur. Dessutom borde han äga goda insikter icke blott i befolkningsstatistik utan även i biologisk och ärftlighetsstatistik. Detta utgjorde ett avgjort plus i utbildningen, som i statistiska centralbyrån och andra ämbetsverk ej erfordrades eller förefunnes. Med hänsyn till dessa kvalifikationer och önskvärdheten av att kunna bevara en sådan kraft åt institutet, borde han tillförsäkras en begynnelselön närmast motsvarande 25:te lönegraden (ungefär 7,600 kronor).

Genealogen och byråföreståndaren borde som hittills erhålla 6,000 kronor

som grundlön, motsvarande 21:sta lönegraden. Däremot måste de lönevillkor, som hittills tillkommit *assistenten för antropologi* och *kvinnliga rese-assistenten* betecknas som för små. Den förstnämnde skulle vara antropologiskt-akademiskt utbildad. Dessutom borde på hans lott falla hela utrikeskorrespondensen, som vid institutet svällde ut alltmer. Kvinnliga rese-assistenten borde äga god sjuksköterskeutbildning och därtill vara utbildad i fotografering. Dessa tjänster borde närmast hänföras till 15:e, respektive 12:e lönegraden och erhålla en begynnelse-lön av 4,000, respektive 3,500 kronor.

Allt framgent erfordrades vidare minst en *statistisk*, en *genealogisk* samt en *biblioteksamanuens*. Den senare arbetade även med byrågöromål. Vidare behöfde institutet ett *räknebiträde* och ett *skrivbiträde* samt slutligen en *vaktmästare*. På de tre amanuenserna ställdes jämförelsevis stora krav. För dem föresloges dock ej högre löneförmåner än 2,600 kronor, närmast motsvarande kanslibiträden. Räkne- och skrivbiträdena hade föreslagits erhålla 1,500 kronor som begynnelse-lön, vilket vore åtskilligt lägre, än som vanligen tillkomme skrivbiträden. Vaktmästaren föreslog till liknande placering som institutionsvaktmästare i allmänhet, förslagsvis 2,600 kronor.

Beträffande *arvoden* hade i stort sett tidigare förhållanden bibehållits. Med avseende på *övriga omkostnader* hade tidigare statförslag uppgjorts med hänsyn till det mest aktuella behovet år för år, varför i vissa fall ganska ringa överensstämmelse funnes såväl mellan de olika årens stater som mellan dessa och det statförslag, som av föreståndaren framlades. Detta senare hade tagit sikte endast på sådana utgiftstitlar och på sådana belopp å desamma, vilka alltid finge tänkas erforderliga och vore lågt beräknade. Sålunda upptog statförslaget intet belopp till hyra och intet belopp till reseersättningar. Beträffande förstnämnda utgiftstitel förutsattes, att staten ställde erforderliga lokaler till institutets förfogande. För reseersättningar erfordrades under alla förhållanden ett belopp av minst 10,000 kronor årligen, och alldeles särskilt nu med hänsyn till den förändring, som förutsattes inträda beträffande inriktningen av institutets huvudsakliga verksamhet till ärtlighetsmedicinska undersökningar, då ett större antal forskare och assistenter vid institutet än hittills måste resa och hjälpa till med materialinsamlandet. Intet material funnes i landet att tillgå utom det, som institutet förmådde hopbringa. Det hade icke funnits möjlighet att bereda plats för dessa 10,000 kronor inom ramen för ett anslagsbelopp av 60,000 kronor, utan frågan vore huruvida icke resorna skulle kunna bestridas med hjälp av statens allmänna resemedel.

Ett ordinarie anslag till institutet skulle lämna en helt annan trygghet åt institutets hela tillvaro och medgiva en mycket mera omsorgsfull och systematisk planläggning av hela forskningsverksamheten. Om därtill möjlighet till regelbundna ålderstillägg för personalen, i enlighet med vad som i andra delar av statsförvaltningen komme även extra ordinarie befattningshavare till del, kunde beredas, skulle detta än ytterligare underlätta icke blott förvärvandet utan kanske framför allt behållandet av goda medhjälpare, som vid institutet fått sin utbildning och visat sig för fortsatt verksamhet värdefulla. Dessa fördelar skulle redan i viss grad erhållas enbart genom ett ordinarie anslag även utan alla löneförhöjningar och ålderstillägg.

Institutets styrelse, som till universitetsberedningen yttrat sig över föreståndarens statförslag, hade anslutit sig till de synpunkter, chefen anfört, samt jämväl i huvudsak tillstyrkt förslaget.

Universitetsberedningen har därefter för egen del anfört i huvudsak följande:

Beredningen hade sökt bilda sig en uppfattning om vilka befattningshavare, som vore för institutets arbete under alla förhållanden nödiga, och som därför — även om de tills vidare måste förbli i icke-ordinarie ställning — borde särskilt upptagas i den för institutet gällande staten. Till denna kategori syntes kunna räknas följande funktionärer: 1 rasbiolog, 1 statistiker, 1 genealog, 2 högt kvalificerade biträden (assistenter), 1 kanslibitråde (för statistiska undersökningar), 1 skrivbiträde och 1 vaktmästare.

På *rasbiologen* — vilken borde vara legitimerad läkare med psykiatrisk och ärftlighetsmedicinsk utbildning och vilken vid förhinder för chefen borde kunna såsom dennes ställföreträdare leda institutets arbete — komme att ställas stora krav. Han syntes därför icke kunna placeras lägre än i 28:e lönegraden.

För *statistikern* torde placering i 24:e lönegraden, d. v. s. den lägre av de båda förste aktuariegraderna, vara motiverad.

Genealogen — vilken finge en jämförelsevis självständig och ansvarsfull ställning som ledare för kyrkoboksforskningsarbete och vilken måste äga genealogisk och i viss mån även statistisk utbildning — syntes böra tillhöra den 21:a lönegraden.

För *assistenterna*, av vilka den ena ansetts böra vara antropologiskt utbildad, och den andra förutsatts äga sjuksköterskeutbildning och därtill vara kunnig i fotografering, hade styrelsen föreslagit placering i 15:e, respektive 12:e lönegraden. Även om skäl kunde anföras för en dylik placering, hade det dock synts beredningen som om båda assistenterna skulle kunna, åtminstone tills vidare, placeras i kansliskrivargraden, d. v. s. 11:e lönegraden.

För *kanslibiträdet*, *vaktmästaren* — vilken i stor utsträckning biträdde vid statistiskt arbete — och *skrivbiträdet* syntes den av styrelsen föreslagna placeringen vara skälig.

Å de här ovan angivna befattningshavare, vilka hänförts till högre lönegrad än den 20:e (befattningshavare å extra stat) skulle 33 § i avlöningskungörelsen för icke-ordinarie befattningshavare komma att äga tillämpning. De finge sålunda åtnjuta lön enligt löneklass, som vore närmast lägre än den, som skulle hava gällt, därest vederbörande varit innehavare av ordinarie tjänst inom ifrågavarande lönegrad. I fråga om övriga förut nämnda befattningshavare skulle 34 § i nyssberörda avlöningskungörelse bli tillämplig. Dessa skulle således anses såsom extra ordinarie tjänstemän och åtnjuta lön enligt den i 6 § av avlöningskungörelsen intagna löneplanen.

Förordnandena för samtliga här ovan angivna befattningshavare torde böra meddelas av styrelsen. Det syntes ej möta något hinder att låta förordnandena gälla tills vidare.

Beredningen utginge ifrån, att befattningshavare, vilken vid den nya statens ikraftträdande vore anställd vid institutet och som erhöle förordnande på tjänst, som motsvarade eller kunde anses lägre än den han förut innehaft, borde för uppflyttning i löneklass få i stadgad ordning tillgodoräkna sin tidigare tjänstgöring vid institutet.

Den nuvarande assistenten för antropologi dr phil. W. Krauss hade varit anställd vid institutet sedan dess inrättande. Han tjänstgjorde även såsom institutets översättare och ombesörjde dess ganska omfattande utrikes korrespondens (enligt uppgift i medeltal mer än 200 skrivelser om året). Enligt vad som för beredningen uppgivits, behärskade han tyska, engelska, franska

och italienska språken samt hade jämförelsevis goda insikter även i spanska. Med hänsyn till hans goda antropologiska utbildning och stora användbarhet på olika områden, syntes skäligen, att han, därest han erhöle förordnande å den ena av assistentbefattningarna, tillerkändes ett personligt lönetillägg, förslagsvis å 400 kronor.

Sammanlagda beloppet *grundavlönningar* till förut angivna, i lönegrad placerade befattningshavare uppginge till 33,216 kronor.

Universitetsberedningen — vilken, såsom förut meddelats, ansåge, att rasbiologiska institutet borde intaga en i ekonomiskt hänseende i förhållande till universitetet fullt fristående ställning — hade, med utgångspunkt från ett anslagsbelopp å 60,000 kronor, uppgjort förslag till stat för institutet.

I denna stat upptoges, utom nyssberörda anslag till grundavlönningar å 33,216 kronor, även en post å 3,000 kronor till *avlöningsförhöjningar m. m.* (kostnad för läkarvård, begravningshjälp) åt de i lönegrad placerade befattningshavarna, vilken post borde erhålla naturen av *förslagsanslag*.

Det för dr phil. Krauss avsedda personliga lönetillägget å 400 kronor upptoges såsom en särskild post.

Enligt vad beredningen inhämtat, hade institutets arbete hittills kunnat ordnas så, att man icke behövt förordna vikarie för befattningshavare, som åtnjutit semester eller annan ledighet. I enstaka fall hade dock något extra biträde måst anställas. Såsom ställföreträdare för chefen, då denne befunnit sig på tjänsteresa, haft semester eller av annan orsak varit förhindrad leda institutets arbete, hade rasbiologen automatiskt inträtt. Beredningen hade utgått ifrån, att även i framtiden några formliga vikarieförordnanden icke skulle behöva förekomma, och hade därför icke beräknat något särskilt anslag till vikariatsersättning.

I detta sammanhang ville beredningen framhålla, att någon vikarie för chefen i hans egenskap av professor i rasbiologi icke torde behöva förordnas. Det vore nämligen här fråga om en forskningsprofessur, vars innehavare varken skulle hava examinations- eller regelbunden undervisnings-skyldighet.

För *avlönningar till övriga icke-ordinarie befattningshavare* vid institutet, d. v. s. sådana, vilka ej vore placerade i lönegrad, hade beredningen upptagit en post å 4,384 kronor. Denna post vore avsedd för avlöning av de vetenskapligt utbildade medarbetare samt de skriv- och räknebiträden, vilka behövde mera tillfälligt anställas för specialutredningar på olika områden. Beloppet vore givetvis otillräckligt, men den givna anslagsramen medgäve knappast någon höjning av posten i fråga.

Vad beträffade de olika under rubriken *omkostnader* upptagna posterna, hade beredningen ansett riktigt att beräkna vissa belopp för tryckning och resekostnader.

För tryckning hade upptagits en post å 2,000 kronor. Därest institutet inledde samarbete med lämplig tidskrift, torde institutet med nämnda belopp kunna bestrida kostnaden för tryckning av de viktigaste resultaten av institutets undersökningar på olika specialområden. För tryckning av större arbeten torde för framtiden liksom hittills särskilda medel behöva anvisas.

Vad som här förut sagts angående otillräckligheten av posten å 4,384 kronor till avlöningar åt tillfälliga medarbetare och biträden gällde även om det för resor upptagna beloppet å 8,000 kronor.

Då beredningen ansett sig kunna ifrågasätta en sänkning av posten till böcker och tidskrifter från av styrelsen föreslagna 4,000 kronor till 2,000

kronor, hade beredningen utgått ifrån, att på här ifrågavarande område ett visst samarbete skulle kunna organiseras mellan institutet å ena sidan samt universitetet och lantbrukshögskolan å den andra.

Beredningen hade vid uppgörandet av sitt statförslag utgått ifrån, att erforderliga lokalutrymmen komme att hyresfritt ställas till institutets förfogande.

Enär det av beredningen föreslagna anslaget å 60,000 kronor måste anses oundgängligen nödvändigt för uppehållande av institutets verksamhet, vore det enligt beredningens mening riktigast att uppföra anslaget å ordinarie stat och göra de viktigaste befattningarna till ordinarie tjänster. Med hänsyn till den nuvarande statsfinansiella situationen ville dock beredningen ej ifrågasätta annat än att anslaget tillsvidare finge behålla karaktären av extra anslag. Därest, såsom beredningen hemställt, institutets stamtrupp av befattningshavare placerades i lönegrad med rätt till uppflyttning i löneklass och erhöle förordnande tills vidare, kunde, även om anslaget icke finge naturen av ordinarie, kravet på beredande av en tryggare ställning åt sagda funktionärer anses åtminstone i viss mån tillgodosett.

Det till institutets verksamhet för närvarande utgående anslaget hade naturen av reservationsanslag. I det av beredningen förordade anslaget å 60,000 kronor inginge, såsom framginge av det förut sagda, en post till avlöningsförhöjningar m. m., vilken post hade naturen av förslagsanslag. Hela detta anslag torde därför böra uppföras såsom förslagsanslag.

Enligt beredningens mening behövde den omständigheten, att institutets chef tillika vore professor vid universitetet i Uppsala, icke medföra den konsekvensen, att chefen-professorns lön upptoges på universitetets stat. Beredningen utginge därför ifrån, att anslaget till chefens avlöning allt fortfarande komme att redovisas under rubriken »Rasbiologiska institutet».

Institutet disponerade för närvarande dels en förhyrd våning om 5 rum, dels ock ytterligare 5 rum i den åt universitetet av staten upplåtna gamla seminariebyggnaden. På begäran av universitetsberedningen hade institutets chef sökt beräkna *lokalbehovet* under de närmaste åren och därvid kommit till det resultatet, att institutet behövde 17 rum, därav 2 större, jämte nödiga arkivutrymmen samt dessutom 3 rum till vaktmästarbostad. Även om denna beräkning förefölle att vara hållen i överkant, torde dock icke kunna bestridas, att institutets nuvarande lokaler vore för små, samt att den omständigheten, att institutet vore inrymt i två olika byggnader, belägna på ett ej så obetydligt avstånd från varandra, onödigt försvårade institutets arbete. Det måste därför enligt beredningens mening anses som ett viktigt önskemål, att institutet erhöle rymligare och på ett ställe belägna lokaler.

Beredningen hade sökt bilda sig en uppfattning, huruvida möjlighet funnes att bereda plats för institutet i dess helhet i någon av de av universitetet för närvarande disponerade byggnaderna. Härvid hade beredningen funnit, att valet borde stå mellan den gamla seminariebyggnaden, där institutet redan delvis vore inrymt, och hygienisk-bakteriologiska institutionens byggnad (förutvarande Berlingska boktryckeriet).

I den gamla seminariebyggnaden vore inrymd, förutom institutets ena avdelning och det statistiska seminariet, även universitetets pedagogiska seminarium och övningskola, vilken skola befunde sig under avveckling och

skulle fullständigt upphöra med utgången av läsåret 1935—1936. Därest institutet finge övertaga de lokaler, som disponerats av nämnda skola, och, i mån av behov, även vissa andra för närvarande ej i anspråk tagna utrymmen i byggnaden, syntes institutets skäligen anspråk på lokalutrymme vara tillgodosett. Såsom framginge av den av beredningen införskaffade utredningen i saken, tarvade huset inom en icke alltför långt avlägsen framtid en genomgripande reparation. De för institutet avsedda lokalerna kunde dock sättas i användbart skick för en jämförelsevis begränsad kostnad, vilken av arkitekten V. Holmgren approximativt beräknats till 3,200 kronor och av styrelsen uppskattats till 4,200 kronor. Härtill komme så kostnaden för iordningställande av arkivlokal.

De lokaler, som disponerades av hygienisk-bakteriologiska institutionen, bleve lediga, då denna institution om några år flyttade in i den nybyggnad för de patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna, till vars uppförande 1933 års riksdag beviljat medel. Kostnaden för husets iordningställande för rasbiologiska institutets behov hade av arkitekten Holmgren approximativt beräknats till 9,400 kronor, om reparationen endast skulle omfatta de 2 nedre våningarna, och till 31,400 kronor, om den även skulle utsträckas till vindsvåningen.

Båda de angivna lokalerna kunde enligt beredningens mening godtagas. Med hänsyn till de bättre utvidgningsmöjligheter, som förefunnes i gamla seminariebyggnaden, syntes dock detta alternativ böra tillerkännas företräde

Det av beredningen under ovan angivna förutsättningar uppgjorda förslaget till stat för rasbiologiska institutet har följande utseende:

A. Grundavlöningar till nedan angivna icke-ordinarie befattningshavare:		
1 rasbiolog i 28:e lönegraden	..... kronor	8,580
1 statistiker i 24:e	»	6,768
1 genealog i 21:a	»	5,652
2 assistenter i 11:e	»	5,832
1 kanslibitråde i 7:e	»	2,340
1 vaktmästare i 7:e	»	2,340
1 skrivbiträde i 2:a	»	1,704
		<u>33,216</u>
B. Avlöningsförhöjningar m. m. åt de under A. angivna befattningshavarna, förslagsanslag	.....	3,000
C. Personligt lönetillägg åt dr. phil. W. Krauss	.....	400
D. Avlöningar till övriga icke-ordinarie befattningshavare	.....	4,384
E. Omkostnader:		
Lyse och vedbrand	..... kronor	2,000
Materialier etc.	»	4,000
Böcker och tidskrifter	»	2,000
Instrument och annan utrustning	»	1,000
Tryckning	»	2,000
Resor	»	8,000
		<u>19,000</u>
	Summa kronor	60,000

Anm. Styrelsen äger beträffande de under D. och E. här ovan upptagna utgiftstitlarna å en post göra minskning och å en annan ökning, endast statens slutsumma i dess helhet icke överskrides.

Vad till sist angår *den nya organisationens ikraftträdande* anför beredningen bland annat:

Professorn Lundborg inginge i pensionsåldern den 7 april 1935. Senast vid denna tidpunkt borde den nu pågående stora lappundersökningen kunna vara slutförd och andra delen av redogörelsen för densamma utarbetad. Det syntes vid sådant förhållande lämpligt, att den av universitetsberedningen föreslagna anknytningen till universitetet genomfördes och den nya staten trädde i kraft den 1 juli 1935, samt att Lundborg finge kvarstå såsom chef för institutet till utgången av juni samma år.

Vid sistnämnda tidpunkt borde institutets arbete omläggas till att huvudsakligen avse ärftlighetsmedicinska undersökningar.

För att befattningen såsom chef för institutet, tillika professor i rasbiologi vid universitetet i Uppsala, skulle kunna vara besatt med ordinarie innehavare den 1 juli 1935, borde de av beredningen föreslagna bestämmelser, vilka reglerade tillsättningsförfarandet, träda i tillämpning redan den 1 juli 1934.

Med hänsyn till den uppgift, institutets styrelse fått sig anförtrodd vid tillsättandet av chefs- och professorsbefattningen, borde — utan hinder av vad nu gällande stadga för institutet innehöller däremot stridande — även de av beredningen föreslagna nya bestämmelserna rörande utseende av styrelse m. m. träda i tillämpning den 1 juli 1934.

Den 1 juli 1935 borde ny stadga för institutet träda i kraft. Sedan styrelse blivit utsedd med tillämpning av de nya bestämmelserna, borde styrelsen därför anbefallas att i god tid före den 1 juli 1935 till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till den nya stadgan.

Enär kanslern för rikets universitet i skrivelse den 10 oktober 1933 gjort framställning om utverkande för budgetåret 1934/1935 av dels ett anslag å 55,000 kronor till uppehållande av rasbiologiska institutets verksamhet, dels ock ett anslag å 10,000 kronor för utgivande i tryck av andra delen av arbetet om de svenska lapparnas rasbiologi, hade universitetsberedningen icke ansett nödigt upptaga till prövning frågan om institutets behov av anslag för sagda budgetår.

Ledamoten av universitetsberedningen *Olof Olsson* har i särskilt yttrande förklarat sig icke kunna biträda beredningens förslag om anknytning av rasbiologiska institutet till universitetet i Uppsala på så sätt, att institutets chef tillika gjordes till professor i rasbiologi vid sagda universitet, tills vidare inom den medicinska fakulteten.

Det förefölle reservanten, som om de ekonomiska fördelar för institutet, som den medicinska fakulteten ställde i utsikt vid en anknytning till Uppsala universitet, utan större meningsbrytning skulle kunna avföras som realiteter att räkna med; beträffande lokalerna exempelvis hade styrelsen andra och mera fördelaktiga i tankarna, och beredningen instämde med styrelsen.

Hela det komplex av skäl, som nu anfördes för beredningens förslag, var redan uppe i diskussionen vid tiden för rasbiologiska institutets tillblivelse. Man kunde den gången inte finna, att en intimare förbindelse mellan Uppsala universitet och det statens forskningsinstitut, som efter grundlig omprövning skapades, vare sig vore nödvändig eller ens gagnelig, och man frågade sig därför, vad som under mellantiden kunde ha ägt rum.

Det framhölls, att en anknytning till den medicinska fakulteten borde

för rasbiologiska institutet vara av stort gagn. Den önskvärda kontakten med flertalet medicinska discipliner skulle därigenom underlättas, ett ömsesidigt gagnande tankeutbyte de olika vetenskapsidkarna emellan komma till stånd, och institutets chef skulle — därest man får tro den medicinska fakulteten i Uppsala — stimuleras »till en mera allsidigt orienterad vetenskaplig aktivitet inom rasbiologiens stora område».

Det rådde säkerligen icke något tvivel om, att inte allt det nu nämnda i och för sig vore ovärderligt, men vetskapen om detta förhållande vore inte en nyhet för dagen. Det kunde väl anses som mera än troligt, att en anknytning till universitet i alla olika skiftningar varit uppe i diskussionen och noga övervägts av dem, som först hade att syssla med spørsmålet om ett rasbiologiskt institut. Man föll emellertid inte då för de anförda argumenten, och man hade uppenbarligen under den gångna tiden inte haft anledning att ångra sig. Institutets styrelse hade visserligen ingenting i princip att erinra mot en anknytning; den till och med funne, att vissa fördelar skulle kunna följa. Men den hade inte själv kommit upp med tanken, och man förnumme tveksamheten.

Personligen hade reservanten svårt att förstå, att man genom beredningens förslag verkligen vunne något. Med eller utan anknytning komme den nye chefen att långa tider på året vara borta från stad och fakultet; han komme som andra att söka den kontakt, han funne önskvärd.

Men det låge en fara i anknytningen till den medicinska fakulteten. Det rasbiologiska institutet hade ännu inte funnit sin rätta organisation. Det vore fara värt, att orienteringen åt det medicinska hållet komme att försvåra och fördröja dess naturliga utformning och på samma gång bli upptakten till den utveckling, som den nuvarande styrelsen så energiskt varnade för.

Myndigheternas yttranden.

Medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala har anført bland annat följande rörande universitetsberedningens föreliggande förslag:

Universitetsberedningen hade i sitt förslag i huvudsak följt fakultetens i skrivelse till universitetsberedningen framställda önskemål.

Emellertid funnes i universitetsberedningens betänkande avvikelser från fakultetens förslag samt vissa nyheter, vilka gäve fakulteten anledning till vissa påpekanden och yrkande om modifikationer.

Vad beträffade sammansättningen av styrelsen avveke universitetsberedningens förslag väsentligt från fakultetens, men fakulteten hade på denna punkt inga vägande invändningar att framföra, enär det vore att förvänta, att en styrelse, sammansatt på det sätt, beredningen föresloge, måste komma att besitta en hög grad av sakkunskap. Men med hänsyn till det föreslagna sättet för dessa styrelsemedlemmars utseende ansåge fakulteten, att till universitetsberedningens förslag ett tillägg borde göras. Fakulteten förmenade nämligen, att ifall större akademiska konsistoriet vid val av styrelseledamöter skulle förstärkas på det av beredningen föreslagna sättet även de av medicinska fakultetens professorer, som förut ej tillhörde konsistoriet, borde adjungeras, på grund av att samtliga professorer inom den medicinska fakulteten i stort sett kunde anses representera lika värdefull sakkunskap, som de professorer i de juridiska och filosofiska fakulteterna, vilkas representanter beredningen givit plats i det förstärkta konsistoriet.

Dessutom skulle därigenom den medicinska fakulteten få tillnärmelsevis samma möjlighet som karolinska institutets lärarkollegium att göra sitt inflytande gällande. Vad här vore sagt gällde i samma grad universitetet i Lund och dess medicinska fakultet.

Under alla förhållanden ansåge fakulteten det ej vara befogat att tillerkänna professurerna i de biologiska ämnena i filosofiska fakulteten högre kvalifikationer i rasbiologi än professurerna i de biologiska ämnena (anatom, histologi, fysiologi, medicinsk och fysiologisk kemi samt patologisk anatomi) inom medicinska fakulteten.

Beträffande förfaringssättet vid tillsättning av chefen för rasbiologiska institutet ville fakulteten blott på en punkt anföra bestämt avvikande mening, nämligen i fråga om stadgandet, att styrelsen vid upprättandet av sitt tjänsteförslag ägde att taga hänsyn icke blott till den sökandes vetenskapliga skicklighet i rasbiologi utan jämväl till hans lämplighet för befattningen. Härmed skulle införas en för universitetet ny befodringsgrund, som fakulteten befarade skulle leda till mycket olyckliga konsekvenser.

Det funnes enligt fakultetens mening inga tillräckligt bärande skäl att för det rasbiologiska institutets del frångå den betydelsefulla princip, som utgjorde den ideella grundtanken i vårt akademiska befodringsväsende, nämligen att hänsyn endast måtte tagas till den sökandes ådagalagda grad av vetenskaplig skicklighet. Det kunde bli möjligt, att hela sakkunnigprövningen finge karaktären blott av en betydelselös formalitet, om i den instans, som styrelsen representerade, ett eventuellt bestämmande inflytande tillmättes uppfattningen om vederbörandes lämplighet respektive olämplighet för den sökta befattningen, en befodringsgrund, som lämnade rum åt argument, vilkas värde svårigen läte sig objektivt bedömas. Fakulteten, som icke underskattade svårigheten att i framtiden vid varje ifrågakommande tillfälle finna en chef för det rasbiologiska institutet, som vore denna vetenskapligt så maktpåliggande uppgift fullt vuxen, ville vidare framhålla, att enligt dess tro denna svårighet komme att i hög grad skärpas, för den händelse unga för rasbiologi hugade vetenskapsidkare skulle tvingas att räkna med att andra meriter än vetenskaplig skicklighet skulle kunna bli utslagsgivande vid tillsättningen av vårt lands enda professur i rasbiologi. Fakulteten ansåge sig icke kunna nog kraftigt varna för att vid fastställandet av befodringsgrunderna för rasbiologiska institutets chef uppgiva en på långvarig erfarenhet grundad ståndpunkt, vars riktighet vid tillsättningen av andra vetenskapliga befattningar i vårt land icke kunde sättas i fråga.

I fråga om de vetenskapliga kompetensfordringar, som borde uppställas för erhållande av befattningen som chef för institutet hade beredningen framlagt ett fullt tillfredsställande förslag.

Med nu föreslagna ändringar ville fakulteten tillstyrka det framlagda förslaget till stadga för institutet.

Drätselnämnden har anfört i huvudsak:

De till universitetets förfogande befintliga byggnader, över vilkas disposition under de närmaste åren skulle träffas avgörande, torde, såvitt nu kunde bedömas, vara de till patologiska och till hygienisk-bakteriologiska institutionerna brukade två byggnaderna och den s. k. gamla seminariebyggnaden. De två förra bleve lediga, då den nybyggnad för de patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna, till vars uppförande riksdagen beviljat medel, blivit färdig. Den gamla seminariebyggnaden disponerades för när-

varande av — förutom en vaktmästarbostad — pedagogiska seminariet och skolan, statistiska seminariet och rasbiologiska institutet. Pedagogiska skolan vore under avveckling, och de av densamma disponerade lokalerna bleve, allteftersom denna avveckling fortskred, disponibla.

Krav på nya eller vidgade lokaler hade inom universitetet blivit framställda för teologiska seminariet, ortnamnsarkivet, psykologiska laboratoriet och seminariet samt för undervisningen i matematik, mekanik och matematisk fysik. Drätselnämnden ville också erinra därom, att från domkapitlet i Uppsala till Kungl. Maj:t gjorts framställning om att för domkapitlets räkning få disponera över hela den gamla seminariabyggnaden, över vilken framställning universitetet hörts, men vilken ännu icke torde ha av Kungl. Maj:t prövats.

Både på grund av sistnämnda omständighet och enär de ifrågavarande byggnaderna ännu icke blivit disponibla och omfattningen av de redan föreliggande lokalbehoven vid universitetet icke blivit slutgiltigt utredda, hade några avgöranden ännu icke träffats rörande den framtida dispositionen av dessa byggnader. Drätselnämnden vore emellertid förvissad därom, att i de tre ifrågavarande byggnaderna tillfredsställande lokaler skulle kunna vinnas både för de nyss nämnda ändamålen och för ett på det sätt universitetsberedningen föreslagit organiserat rasbiologiskt institut, ehuru givetvis medel erfordrades för byggnadernas iordningställande härför.

Det större akademiska konsistoriet har såsom eget yttrande den 3 februari 1934 åberopat och instämt i vad den medicinska fakulteten och universitetets drätselnämnd i ärendet anfört.

Styrelsen för rasbiologiska institutet har i yttrande den 24 januari 1934 i huvudsak förordat universitetsberedningens förslag.

Statskontoret har i yttrande den 25 januari 1934 anfört bland annat:

Särskilt under nu rådande statsfinansiella förhållanden ville statskontoret giva uttryck åt allvarliga betänkligheter mot att höja nu utgående anslag till institutet och detta dessutom så kraftigt som beredningen föreslagit. Det ville synas statskontoret, som om fullgiltig anledning föreläge att i varje fall under de närmaste åren begränsa verksamheten vid institutet till ungefär nuvarande omfattning för att i besparingssyfte kunna hålla nere anslagsbehovet.

Efter genomgång av de särskilda posterna under avlöningsstaten ville statskontoret till en början beträffande placeringen i lönegrad av vissa befattningshavare framhålla, att, såvitt statskontoret kunde finna, anledning icke föreläge att upptaga rasbiologen i lönegraden B 28. Lönegraden B 27 borde vara tillfyllest. Till denna lönegrad hade i flera fall inom statsförvaltningen hänförts sådana mera kvalificerade tjänstemän, som avsåges att vara ställföreträdare och närmaste män till cheferna vid vissa institutioner och för avdelningar inom större ämbetsverk. Placeringen av statistikern i lönegraden B 24, genealogen i lönegraden B 21 och de två assistenterna i lönegraden B 11, föranledde, med hänsyn till de kvalifikationer, som ansetts bära fordras av dessa befattningars innehavare, icke erinran från statskontorets sida. I fråga om vaktmästaren (expeditionsvakten) hade beredningen framhållit, att han skulle biträda vid det statistiska arbetet inom institutet, och i anledning härav föreslagit, att han placerades i lönegraden B 7, till vilken lönegrad i allmänhet plägat hänföras förste expeditionsvakter och

institutionsvaktmästare. Då statskontoret icke kunde finna vad beredningen anfört vara tillräcklig anledning att placera ifrågavarande tjänsteman i högre lönegrad än den, som gällde för expeditionsvakter, vilka numera i stor utsträckning biträdde med ofta ganska betydelsefulla arbeten hos vederbörande myndigheter, förordade statskontoret en placering i lönegraden B 5. Beredningen hade vidare föreslagit upptagande på staten av ett kanslibitråde i lönegraden B 7 och ett skrivbiträde i lönegraden B 2. Under framhållande att chefen för institutet ansett begynnelsearvoden av 1,500 kronor för envar av dessa biträden vara tillräckliga, hade statskontoret funnit till fyllest, att under rubriken »Avlöningar till övriga icke-ordinarie befattningshavare» beräknades häremot svarande belopp.

Enligt statskontorets förslag skulle alltså till grundavlöningar för icke-ordinarie, fast anställda befattningshavare vid rasbiologiska institutet beräknas följande belopp:

1 rasbiolog	i lönegraden	B 27	8,100
1 statistiker	i »	B 24	6,768
1 genealog	i »	B 21	5,652
2 assistenter	i »	B 11	5,832
1 vaktmästare	i »	B 5	2,052

Summa kronor 28,404

Till avlöningar åt övriga icke-ordinarie befattningshavare torde i anslutning till vad ovan anförts och vad universitetsberedningen föreslagit böra beräknas i nedåt avrundat tal 7,000 kronor. Till avlöningsförhöjningar m. m. åt den i lönegrad placerade personalen hade universitetsberedningen i statförslaget upptagit ett belopp av 3,000 kronor. Enligt gängse grunder borde avlöningsförhöjningar för en del av ifrågavarande personal utgå från det under sjunde huvudtiteln uppförda särskilda anslaget till avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen. Av praktiska skäl samt då en omläggning av beräkningen av anslag för avlöningar åt befattningshavare på extra stat ifrågasatts och förslag härtill redan förelåge, ansåge sig statskontoret böra förorda, att å institutets stat uppfördes en anslagspost till avlöningsförhöjningar, vikariatsersättning m. m. Härifrån skulle då utgå ersättningar i form av såväl avlöningsförhöjningar som vikariatsersättningar och andra i avlöningsreglementet stadgade förmåner, vilka kunde tillkomma de å staten särskilt upptagna befattningshavarna. Denna anslagspost torde böra givas karaktär av förslagsanslag och uppföras med ett belopp av 2,500 kronor.

Statskontoret ansåge sig icke böra tillstyrka, att i staten upptoges personligt lönetillägg till dr phil. W. Krauss. De av universitetsberedningen därför anförda skälen syntes ämbetsverket icke vara tillräckliga.

Den av statskontoret sålunda förordade avlöningsstaten för rasbiologiska institutet slutade på 37,904 kronor, vilken summa torde böra jämnas till 37,900 kronor.

Vidkommande därefter institutets omkostnadsstat vore statskontoret av den uppfattningen, att en sänkning av de för materialier etc. och resor avsedda posterna borde kunna ske på sådant sätt att omkostnadsstaten i sin helhet nedbringades till 16,100 kronor. Detta innebure visserligen i förhållande till universitetsberedningens förslag en sänkning med 2,900 kronor, men motsvarade i förhållande till den för innevarande budgetår fastställda staten en ökning med åtminstone 1,500 kronor.

Det av statskontoret tillstyrkta statförslaget, som upptog för avlöningar 37,900 kronor och för omkostnader 16,100 kronor, slutade följaktligen på 54,000 kronor, vilken summa med 6,000 kronor understeg universitetsberedningens förslag.

Vid universitetsberedningens statförslag hade fogats en anmärkning, avseende att beträffande de för avlöningar till övriga icke-ordinarie befattningshavare och för omkostnader upptagna beloppen minskningar eller höjningar finge göras, under förutsättning allenast att statens slutsumma icke överskredes. Enligt statskontorets mening borde ett medgivande av detta innehåll icke lämnas, men hinder syntes icke möta mot att de för olika slag av omkostnader beräknade summorna finge ökas eller minskas under villkor endast att omkostnadsstatens slutsumma icke överskredes.

Slutligen ville statskontoret betona, att ämbetsverkets här föreliggande yttrande och det framlagda förslaget grundade sig på de förutsättningar för verksamhetens framtida bedrivande vid rasbiologiska institutet, vilka av universitetsberedningen angivits. På en granskning av dessa förutsättningar hade ämbetsverket ej funnit sig böra ingå.

Anslagsäskanden för budgetåret 1934/1935.

Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra om styrelsens för rasbiologiska institutet och universitetskanslerns tidigare ingivna framställningar rörande anslag till institutet för budgetåret 1934/1935.

Institutets styrelse hemställde sålunda i skrivelse den 25 augusti 1933 om utverkande av ett extra reservationsanslag till uppehållande av institutets verksamhet för budgetåret 1934/1935 med ett till 55,000 kronor höjt belopp. Som skäl för denna anslagshöjning anfördes bland annat svårigheterna att i erforderlig omfattning uppehålla institutets verksamhet med ett anslag, som uppginge till föga mer än två tredjedelar av det belopp, som från början räknats som minimibelopp. Vidare hemställde styrelsen, att för utgivande i trycket av andra delen av ovannämnda arbete *The Race Biology of the Swedish Lapps* måtte för budgetåret 1934/1935 anvisas ett extra förslagsanslag av högst 14,000 kronor. Som skäl härför anfördes bland annat, att de undersökningar, vilka voro avsedda att publiceras i nämnda verk, beräknades bliva slutförda under ifrågavarande budgetår.

Universitetskanslern har med överlämnande av nyssnämnda framställning i skrivelse den 10 oktober 1933 anført i huvudsak, att institutet trots den stora anslagsminskningen för innevarande budgetår kunnat i huvudsak fullfölja sitt uppgjorda arbetsprogram uteslutande tack vare ekonomiskt bidrag från privatpersoner, att, innan institutets chef i april 1935 inginge i pensionsåldern, den av honom påbörjade, ännu pågående undersökningen om de svenska lapparnas rasbiologi borde vara slutförd, att en förutsättning härför vore, att institutet även under nästkommande budgetår förfogade över erforderliga arbetskrafter, att — då omorganisationen av institutet icke lämpligen borde träda i kraft, förrän den lappska undersökningen slutförts — anslaget för nästkommande budgetår borde utmätas med utgångs-

punkt från institutets nuvarande organisation samt att ett anslag till institutets verksamhet av 55,000 kronor vore oundgängligt, därest institutet skulle kunna bibehålla åtminstone flertalet av sina medarbetare. Då institutet, sedan den lapska undersökningen slutförts, givetvis borde sättas i tillfälle att av trycket utgiva en redogörelse för de vunna resultaten, borde för ändamålet anvisas ett anslag, vilket dock genom en begränsning av arbetets omfång borde uppföras med ett till förslagsvis 10,000 kronor begränsat belopp.

Kanslern hemställer sålunda om anvisande för budgetåret 1934/1935 av dels ett extra reservationsanslag av 55,000 kronor till uppehållande av institutets verksamhet, dels ock ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor till utgivande i tryck av andra delen av ovannämnda arbete.

Departementsschefen.

Rasbiologiska institutet är såsom av det ovanstående framgår en fristående institution med självständig administration och egen ekonomisk förvaltning. Institutet står under ledning av en särskild av Kungl. Maj:t utsedd styrelse, som direkt sorterar under universitetskanslern. Det är alltså organisatoriskt sett helt fristående från Uppsala universitet. Nu har den frågan dryftats, huruvida institutet borde på visst sätt närmare anknytas till universitetets medicinska fakultet. En dylik anknytning skulle — anføres det — vara till stort gagn för institutet därigenom, att en närmare kontakt med flertalet medicinska discipliner bleve möjlig och för universitetet därigenom, att med den medicinska fakulteten komme att införlivas en representant för den speciellt rasbiologiska vetenskapen, som äger nära gemenskap med ett flertal medicinska forskningsämnen. Det har ansetts möjligt att på detta sätt även vinna vissa ekonomiska fördelar för universitetet och institutet. Å andra sidan har det påpekats, att institutet lättare skulle kunna fullgöra sin vid dess tillkomst utstakade uppgift, om det finge bibehållas såsom självständigt under egen styrelse och med egen ekonomisk förvaltning.

Universitetsberedningens föreliggande förslag innebär, att institutets chef skall vara professor i rasbiologi vid universitetet, att institutet i ekonomiskt hänseende skall vara helt fristående från universitetet samt att det skall stå under överinseende av en särskild styrelse. Såvitt jag kan finna, är detta förslag ägnat att åvägabringa en lämplig anknytning till universitetet utan att institutets självständighet på något sätt äventyras. Jag anser mig därför kunna tillstyrka förslaget. Några bärande skäl för en förflyttning av institutet till annan ort hava enligt min mening icke anförts.

Verksamheten vid institutet har hittills varit företrädesvis antropologiskt inriktad. Enligt universitetsberedningens förslag bör institutets arbete från mitten av år 1935 omläggas till att huvudsakligen avse ärftlighetsmedicinska undersökningar. För egen del anser jag det vara av den allra största betydelse, att institutets verksamhet snarast möjligt inriktas på sistnämnda

forskningsområden. Samtidigt vill jag i likhet med universitetsberedningen framhålla önskvärdheten av att institutet icke släpper ur sikte utan i mån av arbetskrafter och tillgångar söker samtidigt arbeta på lösningen av sådana problem, som falla inom den positiva rashygienens område.

Enligt beredningens förslag skall som sagt institutet stå under ledning av en särskild styrelse. Visserligen kan det synas, som om styrelsen med dess av beredningen föreslagna sammansättning kommer att få ett väl stort antal ledamöter. Med hänsyn till de speciella uppgifter, som skola åvila styrelsen, synes det dock i varje fall erforderligt att giva den en allsidig sammansättning. Frågan härom torde emellertid böra ankomma på Kungl. Maj:ts prövning.

Vad angår de av universitetsberedningen föreslagna kompetensfordringarna för professorn i rasbiologi har medicinska fakulteten avstyrkt, att hänsyn må tagas, förutom till de sökandes vetenskapliga skicklighet, även till deras lämplighet såsom chef för institutet. I likhet med fakulteten anser jag det icke föreligga tillräckliga skäl att i detta hänseende avvika från de befordringsgrunder, som stadgas i universitetsstatuterna för universitetsprofessorer. I övrigt har jag ingen erinran mot beredningens förslag. Den av beredningen förordade tillsättningsproceduren torde i huvudsak böra godtagas, givetvis med de jämkningar, som kunna föranledas av eventuella ändringar i grunderna för det akademiska befordringsväsendet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att reglera nyssnämnda tillsättningsförfarande samt vidtaga de ändringar i universitetsstatuterna, som i anledning härav kunna bliva erforderliga. De sakkunniga, som skola yttra sig rörande tillsättning av ifrågasvarande professur, torde böra från det i riksstaten uppförda förslagsanslaget till ersättningar åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden erhålla ersättning efter de normer, som finnas angivna i universitetsstatuterna.

Chefen för institutet synes liksom nu böra avlönas från ett särskilt under rasbiologiska institutet uppfört ordinarie anslag. I fråga om avlöningsförmåner, skyldighet att avgå med pension och rätt till pension torde i överensstämmelse med vad ovan föreslagits i tillämpliga delar böra gälla samma bestämmelser som för universitetsprofessor.

Enligt beredningens förslag skall den föreslagna omorganisationen genomföras från och med den 1 juli 1935. Jag biträder detta förslag. Frågorna rörande anslag åt det omorganiserade institutet torde på grund härav icke behöva underställas innevarande års riksdag. Jag saknar därför anledning att nu närmare ingå på denna sida av saken men vill allenast uttala, att jag i huvudsak ansluter mig till beredningens förslag till stat för institutet med vissa däri av statskontoret förordade ändringar. Anslaget till institutets verksamhet torde i vart fall under förhandenvarande förhållanden kunna efter omorganisationen begränsas till 60,000 kronor.

Därest ovannämnda principförslag vinner riksdagens bifall, torde Kungl. Maj:t böra utfärda bestämmelser rörande tillsättning av professuren i ras-

biologi vid Uppsala universitet, att träda i tillämpning redan den 1 juli 1934. Samtidigt torde med hänsyn till de av beredningen anförda skälen bestämmelser böra av Kungl. Maj:t meddelas rörande utseende av styrelse för institutet. Den nya stadgan för institutet, som Kungl. Maj:t bör utfärda på förslag av institutets nya styrelse, bör träda i kraft den 1 juli 1935.

På institutets nya styrelse torde ankomma att med ledning av universitetsberedningens förslag med däri av statskontoret förordade ändringar avgiva förslag till ny stat för institutet, varefter denna anslagsfråga bör föreläggas 1935 års riksdag.

Vad angår anslagen till institutet under budgetåret 1934/1935 finner jag icke anledning att förorda höjning av det under innevarande budgetår utgående anslaget av 45,000 kronor till institutets verksamhet. Det av kanslern begärda anslaget för tryckning av andra delen av institutets arbete om de svenska lapparnas rasbiologi anser jag mig under nuvarande förhållanden icke kunna förorda.

Under återopande av vad jag i övrigt anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att rasbiologiska institutet i Uppsala må från och med den 1 juli 1935 omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående angivits;

dels i riksstaten för budgetåret 1934/1935 uppföra det *ordinarie* anslaget till avlöning åt chefen för rasbiologiska institutet med oförändrat belopp . . . . . 12,000 kronor.

dels ock till upprätthållande av verksamheten vid rasbiologiska institutet för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* reservationsanslag av . . . . . kronor 45,000 att disponeras enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Curt Nordwall.